

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 16.2.2012
COM(2012) 55 final

ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ

Ατζέντα για επαρκείς, ασφαλείς και βιώσιμες συντάξεις

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

{SWD(2012) 7 final}

{SWD(2012) 8 final}

ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ

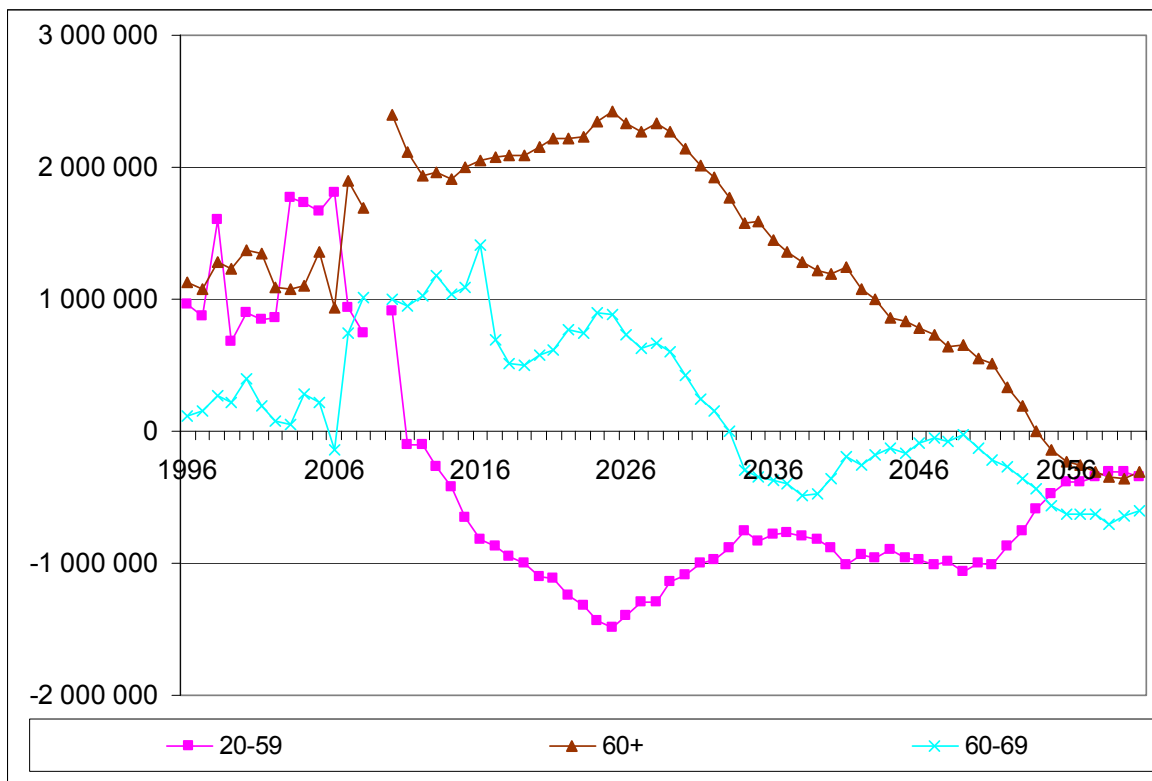
Ατζέντα για επαρκείς, ασφαλείς και βιώσιμες συντάξεις

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η γήρανση του πληθυσμού αποτελεί μείζονα πρόκληση για τα συνταξιοδοτικά συστήματα σε όλα τα κράτη μέλη. Αν οι γυναίκες και οι άνδρες, που σήμερα ζουν περισσότερα χρόνια, δεν παραμένουν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στην απασχόληση και δεν αποταμιεύουν περισσότερα χρήματα για τη συνταξιοδότησή τους, δεν είναι δυνατόν να παρασχεθεί εγγύηση για την επάρκεια των συντάξεων, δεδομένου ότι η απαιτούμενη αύξηση των δαπανών δεν θα ήταν βιώσιμη. Έως το 2060, προβλέπεται ότι το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση θα αυξηθεί κατά 7,9 έτη για τους άνδρες και κατά 6,5 έτη για τις γυναίκες, σε σύγκριση με το 2010. Και το πρόβλημα δεν θα αργήσει να φανεί – βρίσκεται ήδη εδώ, στο μέτρο που η γενιά της μεταπολεμικής δημογραφικής έκρηξης («baby boom») συνταξιοδοτείται και ο πληθυσμός της Ευρώπης που είναι σε ηλικία εργασίας αρχίζει να συρρικνώνεται. Αυτό αντικατοπτρίζεται σε μια ετήσια αύξηση των ατόμων ηλικίας 60 ετών και άνω κατά δύο περίπου εκατομμύρια, αριθμός σχεδόν διπλάσιος από τον αντίστοιχο στα τέλη της δεκαετίας του '90 και στις αρχές της δεκαετίας του 2000. Αντίθετα, ο αριθμός των ατόμων της κατεξοχόν παραγωγικής ηλικίας (20-59 ετών) θα μειώνεται κάθε χρόνο κατά τις προσεχείς δεκαετίες (Σχήμα 1).

Σχήμα 1 Μεταβολή του πληθυσμού κατά το προηγούμενο έτος, ΕΕ-27, 1996-2061

Η αύξηση της διάρκειας ζωής σε συνδυασμό με τη μετάβαση της γενιάς του «baby-boom» στη συνταξιοδότηση θα έχει σοβαρές οικονομικές και δημοσιονομικές συνέπειες στην ΕΕ, καθώς θα μειωθεί το δυναμικό για οικονομική ανάπτυξη και θα ασκηθεί πίεση στα δημόσια οικονομικά.

Οι εν λόγω προοπτικές επιδεινώνονται περαιτέρω από την τρέχουσα χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση. Οι αργοί ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης, τα ελλείμματα του προϋπολογισμού και το δανειακό βάρος, η χρηματοπιστωτική αστάθεια και το χαμηλό επίπεδο απασχόλησης έκαναν δυσχερέστερη την ανταπόκριση όλων των συνταξιοδοτικών συστημάτων στις συνταξιοδοτικές υποσχέσεις. Τα διανεμητικά συνταξιοδοτικά συστήματα επηρεάζονται από τη μείωση της απασχόλησης, και επομένως τις χαμηλότερες συνταξιοδοτικές εισφορές. Τα κεφαλαιοποιητικά συστήματα επηρεάζονται από την πτώση των τιμών των περιουσιακών στοιχείων και από τη μείωση των κερδών.

Είναι πλέον περισσότερο επείγον από ποτέ να αναπτυχθούν και να τεθούν σε εφαρμογή ολοκληρωμένες στρατηγικές προσαρμογής των συνταξιοδοτικών συστημάτων στις μεταβαλλόμενες οικονομικές και δημογραφικές συνθήκες. Οι προκλήσεις είναι τεράστιες, αλλά μπορούν να αντιμετωπιστούν, υπό την προϋπόθεση της θέσπισης των ενδεδειγμένων πολιτικών. Οι μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών συστημάτων και των πρακτικών συνταξιοδότησης είναι ουσιαστικής σημασίας για τη βελτίωση των προοπτικών ανάπτυξης της Ευρώπης και πρέπει να γίνουν επειγόντως σε μερικές χώρες στο πλαίσιο των σημερινών δράσεων για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στα δημόσια οικονομικά.

Δεδομένου ότι οι οικονομίες και οι κοινωνίες των κρατών μελών γίνονται όλο και πιο αλληλένδετες, η επιτυχία ή η αποτυχία των εθνικών συνταξιοδοτικών πολιτικών και των μεταρρυθμίσεων έχει ακόμη μεγαλύτερες επιπτώσεις πέρα από τα εθνικά σύνορα, ιδίως στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Η κεντρική σημασία των συντάξεων για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης και ο αυξημένος κίνδυνος διασυνοριακών επιπτώσεων των εθνικών συνταξιοδοτικών πολιτικών σημαίνουν ότι όλο και περισσότερο οι συντάξεις καθίστανται θέμα κοινού ενδιαφέροντος στην ΕΕ. Πράγματι, η επιτυχία των συνταξιοδοτικών μεταρρυθμίσεων στα κράτη μέλη αποτελεί μείζονα καθοριστικό παράγοντα για την εύρυθμη λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και θα επηρεάσει την ικανότητα της ΕΕ να επιτύχει δύο από τους πέντε στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» – την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης στο 75% και τη μείωση του αριθμού των ατόμων που κινδυνεύουν από τη φτώχεια κατά τουλάχιστον 20 εκατομμύρια.

Η παρούσα Λευκή Βίβλος αντανακλά αυτές τις κοινές ανησυχίες σχετικά με τα προβλήματα των συνταξιοδοτικών μας συστημάτων και καθορίζει μια ατζέντα προκειμένου οι συντάξεις να καταστούν επαρκείς και βιώσιμες μακροπρόθεσμα, δημιουργώντας τις συνθήκες για ένα υψηλό επίπεδο συμμετοχής των γυναικών και των ανδρών στο εργατικό δυναμικό σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους και για ενίσχυση των ευκαιριών για τη δημιουργία ασφαλούς επικουρικής συνταξιοδοτικής αποταμίευσης. Προτείνει προσανατολισμούς πολιτικής και πρωτοβουλίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο μέσω των οποίων η ΕΕ μπορεί να υποστηρίξει τις προσπάθειες των υπευθύνων χάραξης πολιτικής των κρατών μελών για την αντιμετώπιση των αναγκών μεταρρύθμισης, ιδίως εκείνων που έχουν επισημανθεί στις ετήσιες έρευνες ανάπτυξης του 2011 και του 2012 και προσδιορίζονται στις ειδικές συστάσεις ανά χώρα του 2011.

Η παρούσα Λευκή Βίβλος αντανακλά επίσης τα αποτελέσματα της ευρείας διαβούλευσης που δρομολογήθηκε με την Πράσινη Βίβλο για επαρκή, βιώσιμα και ασφαλή ευρωπαϊκά συνταξιοδοτικά συστήματα¹. Εκατοντάδες ενδιαφερόμενα μέρη, καθώς επίσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και η Επιτροπή των Περιφερειών, απάντησαν στο εν λόγω έγγραφο και εξέφρασαν την προσδοκία ότι τα θέματα των συντάξεων θα αντιμετωπιστούν σε επίπεδο ΕΕ με ολοκληρωμένο και συντονισμένο τρόπο.

2. ΟΙ ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Η βιωσιμότητα και η επάρκεια των συνταξιοδοτικών συστημάτων εξαρτάται από τον βαθμό στον οποίο θα υποστηρίζονται από τις εισφορές, τους φόρους και την αποταμίευση εκ μέρους των ατόμων που βρίσκονται στην αγορά εργασίας. Οι ρυθμίσεις χρηματοδότησης, οι όροι επιλεξιμότητας και οι συνθήκες της αγοράς εργασίας πρέπει να καθορίζονται κατά τρόπον ώστε να επιτυγχάνεται μία ισόρροπη σχέση μεταξύ των εισφορών και των δικαιωμάτων, και μεταξύ του αριθμού των εργαζομένων που καταβάλλουν εισφορές και του αριθμού των συνταξιούχων δικαιούχων.

2.1. Διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων

Οι συντάξεις αντιπροσωπεύουν πολύ μεγάλο και αυξανόμενο ποσοστό των δημόσιων δαπανών: περισσότερο από το 10% του ΑΕγχΠ κατά μέσο όρο σήμερα, που ενδέχεται να αυξηθεί σε 12,5% το 2060 στην ΕΕ συνολικά². Επειδή, όμως, σήμερα, οι δαπάνες για τις δημόσιες συντάξεις κυμαίνονται από 6% του ΑΕγχΠ στην Ιρλανδία έως 15% στην Ιταλία, οι χώρες φαίνεται να βρίσκονται σε διαφορετικές καταστάσεις παρόλο που αντιμετωπίζουν παρόμοιες δημογραφικές προκλήσεις.

Κατά την τελευταία δεκαετία σημειώθηκε σημαντική πρόοδος σε ό,τι αφορά τη μεταρρύθμιση των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν προσαρμόσει τα συνταξιοδοτικά συστήματα, ούτως ώστε αυτά να ενταχθούν σε μια πιο βιώσιμη τροχιά και να υπάρξει δυνατότητα αντιμετώπισης των δημογραφικών αλλαγών που αναμένεται να προκύψουν. Αυτό έχει υλοποιηθεί μέσω μεταρρυθμίσεων που αποσκοπούσαν να καταστήσουν τις παραμέτρους των συστημάτων σύμφωνες με τη δημοσιονομική βιωσιμότητα, ή μέσω διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων όπως η μετατόπιση από συστήματα καθορισμένων παροχών (ΚΠ) σε συστήματα καθορισμένων εισφορών (ΚΕ) ή η ίδρυση υποχρεωτικών κεφαλαιοποιητικών πυλώνων.

Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω μεταρρυθμίσεις σε πολλές περιπτώσεις, ενώ η χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση έχει καταστήσει δυσχερέστερη την αντιμετώπιση των δημογραφικών αλλαγών και έχει φανερώσει και άλλες αδυναμίες ορισμένων συνταξιοδοτικών συστημάτων. Επομένως, σε πολλά κράτη μέλη οι περαιτέρω προσαρμογές από την πλευρά των δαπανών θα είναι αναπόφευκτες, μαζί με την ένταση των προσπαθειών

¹ COM (2010) 365 τελικό, 7 Ιουλίου 2010.

² Στην έκθεση για τη δημογραφική γήρανση, που θα εκδοθεί το Μάιο του 2012, αναμένεται να περιέχονται οι επικαιροποιημένες μακροπρόθεσμες προβλέψεις των δημόσιων δαπανών για τις συντάξεις, που καταρτίζονται επί του παρόντος από το ΕΚ και την ΕΟΠ. Οι αξίες αναφέρονται σε αρχικές εκτιμήσεις. Σύμφωνα με αυτές, οι πρόσφατες πρόσθετες μεταρρυθμίσεις που έχουν πραγματοποιηθεί μετά την έκδοση της έκθεσης του 2009 για τη δημογραφική γήρανση σε ορισμένα κράτη μέλη έχουν καταφέρει να μειώσουν τις μελλοντικές αυξήσεις των δαπανών για συντάξεις.

για αύξηση των ποσοστών απασχόλησης και της παραγωγικότητας. Θα πρέπει να εφαρμοστεί κατά γράμμα μια αξιόπιστη δημοσιονομική στρατηγική που θα είναι σύμφωνη με το δημοσιονομικό πλαίσιο στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, λαμβανομένου δεόντως υπόψη του καθαρού κόστους που συνεπάγεται η υλοποίηση μιας μεταρρύθμισης στον τομέα των συντάξεων. Σχετικά με την πρόκληση της γήρανσης του πληθυσμού, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης το 2001 καθόρισε μια τριπλή στρατηγική η οποία περιλαμβάνει: i) τον περιορισμό του δημόσιου χρέους, ii) την αύξηση της απασχόλησης, ιδίως των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων, και της παραγωγικότητας και iii) τη μεταρρύθμιση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Πρόσφατα, η τριπλή στρατηγική για την αντιμετώπιση της πρόκλησης που θέτει η δημογραφική γήρανση εμπλουτίστηκε, στο πλαίσιο της συνολικής στρατηγικής «Ευρώπη 2020», ενώ η Πράσινη Βίβλος του 2010 για τις συντάξεις έδωσε το έναυσμα της συζήτησης για μια σφαιρική προσέγγιση με σκοπό την παροχή επαρκών, βιώσιμων και ασφαλών εισοδημάτων συνταξιοδότησης.

2.2. Διατήρηση της επάρκειας των συνταξιοδοτικών παροχών

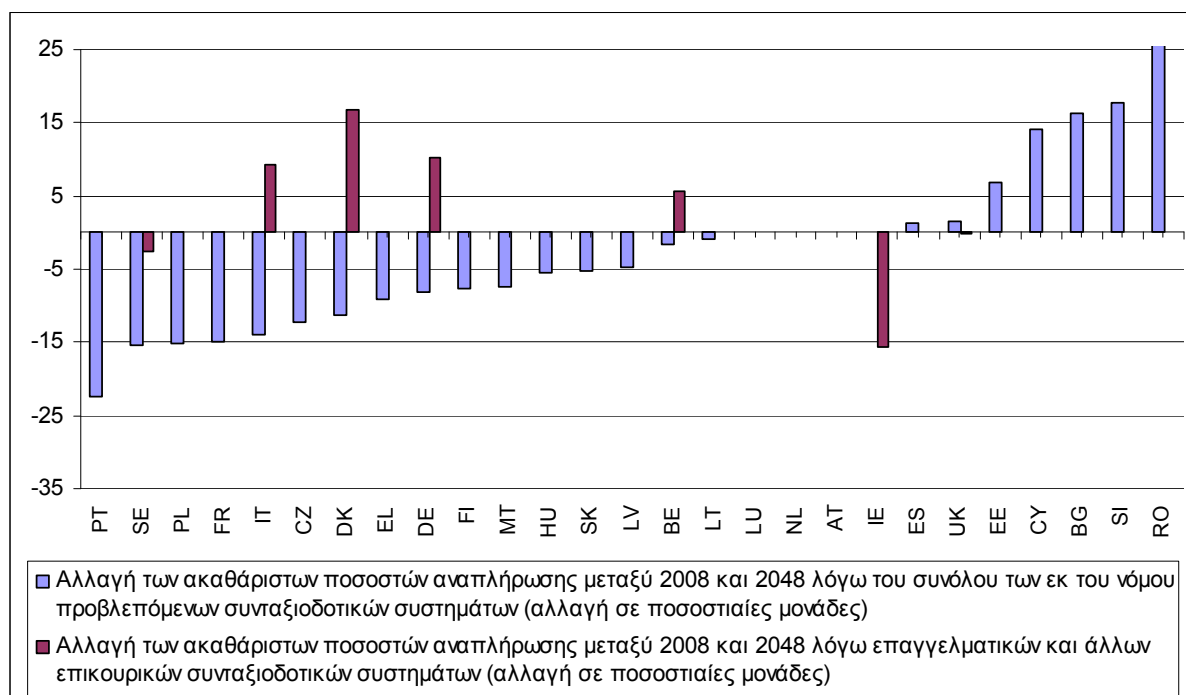
Οι συντάξεις - κυρίως από τα δημόσια συστήματα – είναι η κύρια πηγή εισοδήματος των ηλικιωμένων πολιτών της Ευρώπης, οι οποίοι αποτελούν σημαντικό και αυξανόμενο ποσοστό του πληθυσμού της ΕΕ (120 εκατομμύρια ή 24%). Πράγματι, βασικός σκοπός των συνταξιοδοτικών συστημάτων είναι να παρέχουν επαρκή εισοδήματα συνταξιοδότησης και να δίνουν τη δυνατότητα στους ηλικιωμένους να ζουν με αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης και οικονομική ανεξαρτησία, ενώ οι συντάξεις παίζουν επίσης ρόλο αυτόματων σταθεροποιητών. Σε γενικές γραμμές, αυτό έχει επιτευχθεί σε όλη την ΕΕ, αν και παραμένουν σημαντικά κενά. Τα άτομα άνω των 65 ετών έχουν εισόδημα ίσο με το 94% περίπου του μέσου όρου που ισχύει για το σύνολο του πληθυσμού³. εντούτοις, το 22% περίπου των γυναικών άνω των 75 ετών βρίσκεται κάτω από το όριο του κινδύνου της φτώχειας⁴.

Παρόλο που οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στον τομέα των δημόσιων συντάξεων έτειναν προς τη βελτίωση ή τη διατήρηση της προστασίας από τη φτώχεια, οι περισσότερες από αυτές τις μεταρρυθμίσεις θα έχουν ως αποτέλεσμα χαμηλότερα ποσοστά αναπλήρωσης (συντάξεις σε σχέση με προηγούμενες αποδοχές) στο μέλλον (σχήμα 2).

³ Eurostat, στοιχεία EU-SILC (στατιστικές για τα εισοδήματα και τις συνθήκες διαβίωσης στην ΕΕ) για το 2009. Διάμεσο ισοδύναμο εισόδημα των ατόμων ηλικίας 65+ ως ποσοστό του διαμέσου εισοδήματος του συνολικού πληθυσμού στην ΕΕ27. Σε όλα τα κράτη μέλη, το ύψος ποικίλλει μεταξύ περίπου 70% και λίγο περισσότερο του 100%.

⁴ Eurostat, στοιχεία EU-SILC για το 2009.

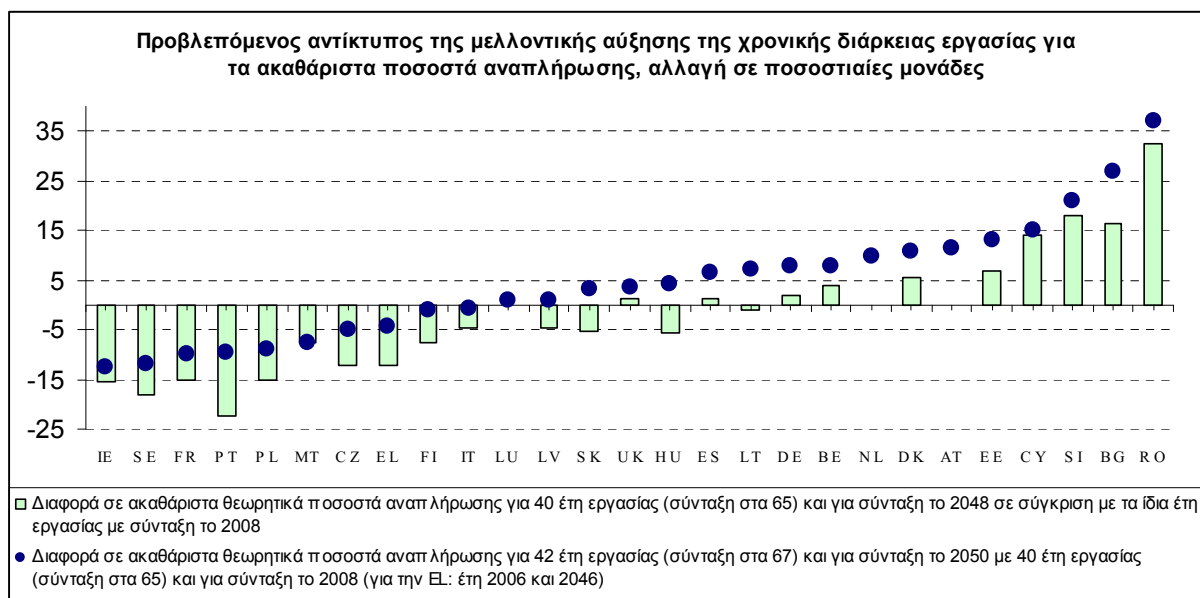
Σχήμα 2: Προβλεπόμενη αλλαγή στα ποσοστά αναπλήρωσης των εκ του νόμου και των επικουρικών συνταξιοδοτικών συστημάτων μεταξύ 2008 και 2048 (σε %)

Πηγή: Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας, υποομάδα για τους δείκτες (ISG) για τα θεωρητικά ποσοστά αναπλήρωσης 2008-2048

Η αναμενόμενη μείωση των ποσοστών αναπλήρωσης, πάντως, βασίζεται στην υπόθεση της αμετάβλητης ηλικίας συνταξιοδότησης. Η παράταση του επαγγελματικού βίου έως μεγαλύτερη ηλικία μπορεί να βοηθήσει στη διατήρηση ή ακόμη και στην αύξηση των μελλοντικών ποσοστών αναπλήρωσης. Το αποτέλεσμα αυτό φαίνεται στο σχήμα 3, όπου τα ακαθάριστα ποσοστά αναπλήρωσης των ατόμων που συνταξιοδοτούνται σήμερα στο 65ο έτος ύστερα από 40 έτη εργασίας συγκρίνονται με τα ποσοστά αναπλήρωσης των ατόμων που θα συνταξιοδοτούνται σε μεγαλύτερη ηλικία (στα 67, ύστερα από 42 έτη εργασίας, με την υπόθεση ότι όλα τα άλλα στοιχεία είναι ίδια) στο μέλλον (σχήμα 3).

Σχήμα 3 Προβλεπόμενος αντίκτυπος της εργασίας για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στην αλλαγή των ποσοστών αναπλήρωσης μεταξύ 2008 και 2048

Πηγή: ISG για τα θεωρητικά ποσοστά αναπλήρωσης κατά την περίοδο 2008 – 2048

Η επικουρική συνταξιοδοτική αποταμίευση μπορεί, επίσης, να βοηθήσει στην εξασφάλιση επαρκών ποσοστών αναπλήρωσης στο μέλλον⁵. Μερικές χώρες έχουν θεσπίσει μέτρα για τη συμπλήρωση των δημόσιων διανεμητικών συνταξιοδοτικών τους συστημάτων με ιδιωτικά ασφαλιστικά συστήματα, αλλά υπάρχει ευρύ πεδίο για περαιτέρω ανάπτυξη ευκαιριών για επικουρική συνταξιοδοτική αποταμίευση σε πολλά κράτη μέλη. Αυτό προϋποθέτει, ωστόσο, ότι τα ιδιωτικά συνταξιοδοτικά συστήματα θα γίνουν ασφαλέστερα και οικονομικά αποδοτικότερα, καθώς και πιο συμβατά με τις ευέλικτες αγορές εργασίας και την κινητικότητα.

Σε ορισμένες χώρες η κρίση κατέδειξε σαφώς ότι η ικανότητα των προχρηματοδοτούμενων συνταξιοδοτικών συστημάτων για την άμβλυνση των κινδύνων και την απορρόφηση των κραδασμών πρέπει να βελτιωθεί. Η ύφεση και η επακόλουθη επιδείνωση των δημόσιων οικονομικών, εξάλλου, αποκάλυψαν ορισμένες αδυναμίες όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο ορισμένα κράτη μέλη είχαν επιχειρήσει να δημιουργήσουν υποχρεωτικά ιδιωτικά συνταξιοδοτικά συστήματα.

2.3. Αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας των γυναικών και των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας

Η πρόκληση της δημογραφικής γήρανσης συχνά προκύπτει από τον διπλασιασμό του δείκτη εξάρτησης των ηλικιωμένων (του πληθυσμού 65+ ετών προς τον πληθυσμό 15-64 ετών) ο οποίος, από 26% το 2010 θα αυξηθεί σε 50% το 2050. Ωστόσο, το πραγματικό πρόβλημα είναι ο βαθμός οικονομικής εξάρτησης, που ορίζεται ως το ποσοστό ανέργων και

⁵ Η συμπληρωματική αποταμίευση συνταξιοδότησης περιλαμβάνει επαγγελματικές και προσωπικές συντάξεις, ασφάλειες ζωής και άλλες μορφές συσσώρευσης περιουσιακών στοιχείων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη διατήρηση του βιοτικού επιπέδου μετά τη συνταξιοδότηση. Επιπλέον, υπάρχουν μέσα (π.χ. αντίστροφα ενυπόθηκα δάνεια) που επιτρέπουν τη μετατροπή των περιουσιακών στοιχείων (γενικά, της κατοικίας) σε πρόσθετο εισόδημα συνταξιοδότησης.

συνταξιούχων επί του ποσοστού του εργαζόμενου πληθυσμού. Εάν η Ευρώπη επιτύχει τον στόχο για την απασχόληση που προβλέπεται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020», δηλαδή ποσοστό απασχόλησης 75% για την ηλικιακή ομάδα 20-64 ετών, και εάν σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος κατά την περίοδο 2020-2050, ο βαθμός οικονομικής εξάρτησης θα αυξηθεί από 65% σήμερα σε μόλις 79% το 2050⁶.

Πολλές χώρες έχουν σημαντικό περιθώριο βελτίωσης της μελλοντικής επάρκειας και βιωσιμότητας των συνταξιοδοτικών τους συστημάτων μέσω της αύξησης των ποσοστών απασχόλησης, και όχι μόνο στις μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες, αλλά επίσης σε σχέση με ομάδες με χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης όπως οι γυναίκες, οι μετανάστες και οι νέοι. Η επίτευξη του στόχου της ΕΕ για την απασχόληση ή για την κάλυψη της διαφοράς με τις χώρες με τις βέλτιστες επιδόσεις θα μπορούσε σχεδόν να εξουδετερώσει τις επιπτώσεις της δημογραφικής γήρανσης στην επιβάρυνση του ΑΕγχΠ από τις συντάξεις.

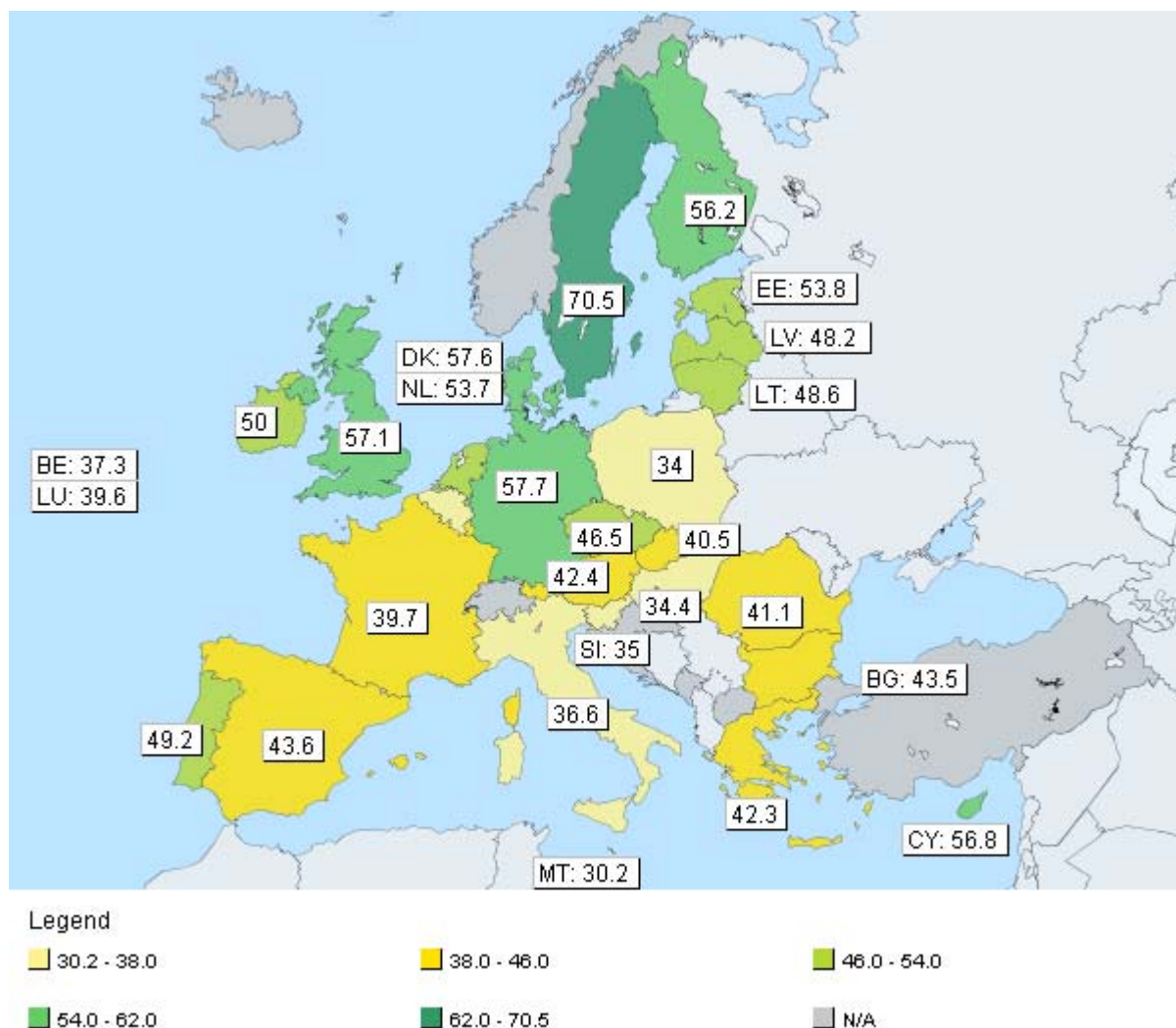
Τα συνταξιοδοτικά συστήματα επηρεάζουν τα πρότυπα συνταξιοδότησης και, επομένως, την προσφορά εργατικού δυναμικού και τον βαθμό οικονομικής εξάρτησης. Οι βασικές παράμετροι είναι η κανονική και η πρόωρη ηλικία συνταξιοδότησης. Επί του παρόντος, οι ενήλικες περνούν περίπου το ένα τρίτο της ζωής τους ως συνταξιούχοι και, αν οι ισχύουσες πολιτικές παραμείνουν αμετάβλητες, το ποσοστό αυτό θα αυξάνεται παράλληλα με τις μελλοντικές αυξήσεις του προσδόκιμου ζωής. Επιπλέον, οι οδοί πρόωρης εξόδου από την αγορά εργασίας είχαν ως αποτέλεσμα τα ποσοστά απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55 έως 64 ετών) στην ΕΕ το 2010 να είναι χαμηλότερα του 50%. Αλλά ο συνολικός αυτός αριθμός για την ΕΕ κρύβει μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, με διακυμάνσεις από 30,2% στη Μάλτα έως 70,5% στη Σουηδία (βλέπε σχήμα 4). Επίσης, τα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών μεγαλύτερης ηλικίας (38,6%) είναι σημαντικά χαμηλότερα από αυτά των ανδρών (54,6%).

Εντούτοις, η τάση για πρόωρη συνταξιοδότηση κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών έχει αντιστραφεί. Το ποσοστό απασχόλησης των εργαζομένων της ηλικιακής ομάδας 55-64 ετών αυξήθηκε στην ΕΕ-27 από 37,7% το 2001 σε 46,3% το 2010. Επιπροσθέτως, οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα των συντάξεων που έχουν ήδη εγκριθεί στα κράτη μέλη, οι οποίες συχνά θα εφαρμοστούν σταδιακά με την πάροδο του χρόνου, θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε σημαντικές αυξήσεις των ποσοστών συμμετοχής των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες. Η συμμετοχή του εργατικού δυναμικού αυτή τη στιγμή εξακολουθεί να είναι ακόμη πολύ χαμηλή στις ηλικιακές ομάδες ακριβώς πριν από την ηλικία συνταξιοδότησης, ενώ η πρόοδος παραμένει πολύ περιορισμένη. Η σταθερή ηλικία συνταξιοδότησης σε συνδυασμό με επιλογές εύκολης πρόωρης εξόδου από την αγορά εργασίας θα δημιουργήσουν αυξανόμενες ανισοροπίες μεταξύ των ετών ενεργού απασχόλησης και των ετών συνταξιοδότησης. Η μεταρρύθμιση των συνταξιοδοτικών συστημάτων για να αυξηθεί το ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας θα είναι καίριας σημασίας για την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και για να τεθούν ισχυρές βάσεις για επαρκείς και βιώσιμες συντάξεις.

⁶ Ο υπολογισμός βασίζεται στο σύστημα υπολογισμού του βαθμού εξάρτησης του αυστριακού Ομοσπονδιακού Εργατικού Επιμελητηρίου με έδρα τη Βιέννη. Ο βαθμός οικονομικής εξάρτησης ορίζεται ως ο αριθμός των συνταξιούχων (συμπεριλαμβανομένης της πρόωρης συνταξιοδότησης και της αναπηρίας) και των ανέργων σε σχέση με τον αριθμό των εν ενεργεία εργαζομένων. Βασική υπόθεση για το 2050: αύξηση του ποσοστού απασχόλησης στην ηλικιακή ομάδα 20-64 ετών σε 79,6 % (αυτό το επίπεδο απασχόλησης επιτεύχθηκε το 2008 στις τρεις χώρες με τις καλύτερες επιδόσεις - SE, DK, NL).
Στοιχεία: Έρευνα εργατικού δυναμικού, έκθεση του 2009 για τη δημογραφική γήρανση, Eurotop 08.

Η επιτυχία των μεταρρυθμίσεων που αποσκοπούν στην αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης (συμπεριλαμβανομένης της σταδιακής εγκατάλειψης των συστημάτων πρόωρης συνταξιοδότησης) εξαρτάται, ωστόσο, από τη βελτίωση των ευκαιριών που παρέχονται στις γυναίκες και στους άνδρες μεγαλύτερης ηλικίας ώστε να παραμείνουν στην αγορά εργασίας. Αυτό περιλαμβάνει την προσαρμογή των χώρων εργασίας και της οργάνωσης της εργασίας, την προώθηση της διά βίου μάθησης, πιο οικονομικά αποδοτικές πολιτικές με στόχο τον συνδυασμό της επαγγελματικής, της ιδιωτικής και της οικογενειακής ζωής, μέτρα υποστήριξης της υγιούς γήρανσης και καταπολέμησης των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων και των διακρίσεων λόγω ηλικίας. Επιπλέον, η πολιτική αποδοχή των μεταρρυθμίσεων αυτών θα εξαρτηθεί από το κατά πόσον θα θεωρούνται αμερόληπτες. Για να συμβεί αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι η ικανότητα για εργασία – και για εύρεση απασχόλησης – διαφέρει πολύ από άτομο σε άτομο, και ότι το προσδόκιμο ζωής και η κατάσταση της υγείας σε ηλικία 60 ή 65 ετών τείνουν να είναι χαμηλότερα για τους χειρόνακτες εργαζομένους που άρχισαν να εργάζονται σε νεαρή ηλικία.

Σχήμα 4 Ποσοστά απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64 ετών) στα κράτη μέλη της ΕΕ το 2010

Πηγή: ESTAT

2.4. Ο ρόλος των κρατών μελών και της ΕΕ για τις συντάξεις

Τα κράτη μέλη έχουν την κύρια ευθύνη για τον σχεδιασμό των συνταξιοδοτικών τους συστημάτων ανάλογα με την ιδιαίτερή τους κατάσταση. Ωστόσο, η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαιτεί από την ΕΕ να υποστηρίζει και να συμπληρώνει τις δραστηριότητες των κρατών μελών για την κοινωνική προστασία (άρθρο 153) και να συνεκτιμά την κατάλληλη κοινωνική προστασία κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών (άρθρο 9).

Πολλές αρμοδιότητες και πολιτικές πρωτοβουλίες της ΕΕ επηρεάζουν τα εθνικά συνταξιοδοτικά συστήματα και πολιτικές. Μέχρι τώρα, η ΕΕ αντιμετωπίζει πολύ ειδικά προβλήματα που σχετίζονται με τις συντάξεις με σχετικά κατακερματισμένο τρόπο, όπως με την άρση των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, με τον καθορισμό του τρόπου με τον οποίο οι ιδιωτικοί συνταξιοδοτικοί φορείς μπορούν να επωφεληθούν από την εσωτερική αγορά, με την προώθηση της ισότητας των φύλων, την καταπολέμηση των διακρίσεων και την παρακολούθηση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας. Λόγω του μεγέθους και του αλληλένδετου χαρακτήρα των μακροοικονομικών, κοινωνικών και εργασιακών προκλήσεων που συνδέονται με τις συντάξεις, είναι αναγκαίο να ακολουθηθεί πιο συνολική προσέγγιση.

Η ΕΕ διαθέτει ένα ευρύ φάσμα μέσων πολιτικής για να υποστηρίξει τα κράτη μέλη προκειμένου να επιτύχουν επαρκείς συντάξεις σε βιώσιμη βάση. Στην Πράσινη Βίβλο για τις συντάξεις το 2010, η Επιτροπή υπογράμμισε τη σημασία της αντιμετώπισης των συνταξιοδοτικών θεμάτων με σφαιρικό τρόπο και της βελτιστοποίησης των συνεργειών σε όλους τους τομείς πολιτικής. Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» και η ενίσχυση της οικονομικής διακυβέρνησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο παρέχουν ένα ισχυρότερο πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να εξετάζονται με κριτικό πνεύμα τα συνταξιοδοτικά συστήματα. Αναγνωρίζεται, στο πλαίσιο της εξέτασης αυτής, ότι οι συντάξεις, οι οποίες διαδραματίζουν ζωτικής σημασίας ρόλο για τη στήριξη πολλών πολιτών της ΕΕ, είναι επίσης μια από τις μεγαλύτερες δημόσιες δαπάνες και, κατά συνέπεια, αποτελούν θέμα κοινού ενδιαφέροντος μεταξύ των κρατών μελών. Πέραν της στενής συνεργασίας με τις κυβερνήσεις των κρατών μελών [ιδίως στο πλαίσιο της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας (ΕΚΠ), της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής (ΕΟΠ) και της Επιτροπής Απασχόλησης (EMCO)], είναι σημαντικό να εξασφαλίζεται ότι άλλοι, μη κυβερνητικοί, ενδιαφερόμενοι μπορούν να συμμετάσχουν στη συζήτηση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα επιτευχθούν επαρκείς, βιώσιμες και ασφαλείς συντάξεις.

Η παρούσα Λευκή Βίβλος σέβεται τις αρμοδιότητες των κρατών μελών. Στόχος της είναι να κατευθύνει τα μέσα πολιτικής της ΕΕ προς την κατεύθυνση της προσφοράς καλύτερης υποστήριξης στις προσπάθειες μεταρρύθμισης των συνταξιοδοτικών συστημάτων στα κράτη μέλη, ενώ προτείνει ένα σύνολο πρωτοβουλιών που ενισχύονται αμοιβαία, από νομοθεσία μέχρι οικονομικά κίνητρα για τον συντονισμό των πολιτικών και την παρακολούθηση της προόδου για την επίτευξη κοινών στόχων στο πλαίσιο του ολοκληρωμένου και σφαιρικού πλαισίου της «Ευρώπης 2020».

3. Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ

Η πρόκληση για τις συνταξιοδοτικές πολιτικές είναι να τεθεί σε εφαρμογή ένα σύστημα οικονομικά βιώσιμο, έτσι ώστε να μπορεί να επιτευχθεί ο βασικός σκοπός των συνταξιοδοτικών συστημάτων, δηλαδή η παροχή επαρκών συνταξιοδοτικών εισοδημάτων και

η παροχή στους ηλικιωμένους της δυνατότητας να ζουν με αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης και οικονομική ανεξαρτησία.

Οι ετήσιες έρευνες ανάπτυξης (ΕΕΑ) της Επιτροπής το 2011⁷ και το 2012⁸ επεσήμαναν τις βασικές κατευθύνσεις για μεταρρυθμίσεις στον τομέα των συντάξεων οι οποίες συμβάλλουν σε φιλική προς την ανάπτυξη δημοσιονομική εξυγίανση και θα εξασφαλίζουν την παροχή επαρκών και βιώσιμων συντάξεων. Για την επίτευξη των εν λόγω στόχων, οι ΕΕΑ υπογράμμισαν τη σημασία να επιτευχθεί καλύτερη ισορροπία μεταξύ των ετών εργασίας και των ετών σε συνταξιοδότηση και να δοθεί προώθηση στην επικουρική συνταξιοδοτική αποταμίευση. Ειδικότερα, η Επιτροπή συνέστησε:

- α) τη σύνδεση της ηλικίας συνταξιοδότησης με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής·
- β) τον περιορισμό της πρόσβασης σε συστήματα πρόωρης συνταξιοδότησης και άλλες οδούς πρόωρης εξόδου από την εργασία·
- γ) την υποστήριξη της εργασίας για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα με τη βελτιωμένη πρόσβαση στη διά βίου μάθηση, την προσαρμογή των θέσεων εργασίας σε πιο ετερογενές εργατικό δυναμικό, τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης για τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας και την υποστήριξη της ενεργού και υγιούς γήρανσης·
- δ) την εξίσωση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης ανδρών και γυναικών· και
- ε) την υποστήριξη της ανάπτυξης επικουρικής συνταξιοδοτικής αποταμίευσης ώστε να ενισχυθούν τα εισοδήματα συνταξιοδότησης.

Η επιτυχής υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων στον τομέα των συντάξεων προς την κατεύθυνση αυτή θα συμβάλει στην εξασφάλιση μιας πιο βιώσιμης πορείας για τα συνταξιοδοτικά συστήματα και κατά τον τρόπο αυτό θα δοθεί βοήθεια στα κράτη μέλη προκειμένου να προσφέρουν στους πολίτες τους επαρκή εισοδήματα στην τρίτη ηλικία, ακόμη και σε πολύ λιγότερο ευνοϊκό δημογραφικό πλαίσιο.

Σε αρκετές χώρες έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά τη μεταρρύθμιση της κοινωνικής ασφάλισης σύμφωνα με τις συστάσεις των Ετήσιων Ερευνών Ανάπτυξης (τελευταία σε CZ, EL, ES και IT, βλ. παράρτημα 3 για τις πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στον τομέα των συντάξεων). Ωστόσο, χρειάζεται περισσότερη δράση για την πολιτική, και αυτό πρέπει να γίνει σήμερα. Οι αναγκαίες συνιστώσες για την επιτυχία των μεταρρυθμίσεων σύμφωνα με τις ΕΕΑ περιγράφονται συνοπτικά παρακάτω.

3.1. Εξισορρόπηση μεταξύ των ετών εργασίας και των ετών σύνταξης

3.1.1. Σύνδεση της ηλικίας συνταξιοδότησης με τη βελτίωση του προσδόκιμου ζωής

Οι ειδικές κατά χώρα συστάσεις για τις συντάξεις, που εγκρίθηκαν τον Ιούλιο του 2011, επικεντρώνονται κυρίως στην ανάγκη παραμονής των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στην αγορά εργασίας, ιδίως με την αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης και τη σύνδεσή του με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής. Στην πρώτη

⁷ COM(2011) 11 τελικό, 12.1.2011.

⁸ COM(2011) 815 τελικό, 23.11.2011.

περίπτωση, η αύξηση των πραγματικών ηλικιών συνταξιοδότησης θα αντιστάθμιζε, ως ένα βαθμό, την προγενέστερη αύξηση της διάρκειας ζωής η οποία δεν έχει ληφθεί υπόψη στους υπολογισμούς των συντάξεων. Η σύνδεση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής, στη συνέχεια, θα μπορούσε να συμβάλει στη σταθεροποίηση της ισορροπίας μεταξύ των ετών εργασίας και των ετών συνταξιοδότησης. Αυτό έχει ζωτική σημασία για τη μελλοντική βιωσιμότητα. Από προσομοιώσεις στην έκθεση της Επιτροπής του 2009 για τη βιωσιμότητα προκύπτει ότι η αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης σε συνάρτηση με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής στο μέλλον θα μπορούσε να οδηγήσει στην εξοικονόμηση δημοσιονομικών πόρων που αντιπροσωπεύουν πάνω από το ήμισυ της προβλεπόμενης αύξησης των συνταξιοδοτικών δαπανών κατά τα επόμενα 50 έτη⁹.

Μερικά κράτη μέλη επιχειρούν να επιτύχουν αναβολή της συνταξιοδότησης με την αύξηση του αριθμού των ετών καταβολής εισφορών που απαιτούνται για την παροχή πλήρους σύνταξης, ή με τη σύνδεση της σύνταξης με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής (π.χ. CZ, EL, FR, IT). Άλλα κράτη μέλη συνδέουν το επίπεδο των συνταξιοδοτικών παροχών με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής (π.χ. PT), ενώ κάποια δεσμεύουν τα επίπεδα των παροχών με τη δημοσιονομική ισορροπία του συνταξιοδοτικού συστήματος (π.χ. DE, SE), οι οποίες θα επηρεαστούν από τη δημογραφική αλλαγή και την αύξηση του προσδόκιμου ζωής. Τα περισσότερα κράτη μέλη προσφέρουν κάποιες ευκαιρίες για υψηλότερη σύνταξη μέσω της εργασίας για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, πράγμα που τους επιτρέπει να αντισταθμίζουν την απώλεια της αξίας των συντάξεων σε μια δεδομένη ηλικία συνταξιοδότησης, διαφυλάσσοντας έτσι την επάρκεια των συντάξεών τους.

Η αύξηση της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης δεν αποσκοπεί σε σύγκρουση των συμφερόντων των νέων και των μεγαλύτερων αλλά στην επίτευξη σωστής ισορροπίας μεταξύ των δύο. Η παραμονή στην εργασία κατά τη διάρκεια μερικών από τα επιπλέον έτη ζωής δεν σημαίνει ότι τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας θα στερηθούν την συνταξιοδότηση που επάξια δικαιούνται προς όφελος των νέων. Ούτε σημαίνει ότι οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας θα διατηρήσουν θέσεις εργασίας οι οποίες διαφορετικά θα ήταν διαθέσιμες για τους νεότερους εργαζόμενους. Πράγματι, τα κράτη μέλη με τα υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης για τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας έχουν επίσης ορισμένα από τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας των νέων. Μακροπρόθεσμα, ο αριθμός των θέσεων εργασίας δεν είναι καθορισμένος, αλλά εξαρτάται κυρίως από την προσφορά ειδικευμένων εργαζομένων, η οποία αποτελεί βασική κινητήρια δύναμη της οικονομικής μεγέθυνσης. Η αυξανόμενη διαθεσιμότητα πεπειραμένων εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας θα ενισχύσει το αναπτυξιακό δυναμικό της Ευρώπης και, κατά συνέπεια, θα δημιουργήσει περισσότερες ευκαιρίες και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης για τους νέους και τους ηλικιωμένους. Η προσφορά βελτιωμένων ευκαιριών για τα άτομα κάθε ηλικίας θα είναι στο επίκεντρο του ευρωπαϊκού έτους 2012 για την ενεργό γήρανση και την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών.

⁹ Από τις εκτιμήσεις προκύπτει ότι, με τη σύνδεση της ηλικίας συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής, οι δημόσιες δαπάνες για τις συντάξεις σε σχέση με το ΑΕγχΠ στην ΕΕ συνολικά θα ήταν κατά περίπου 1,75 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕγχΠ χαμηλότερες το 2060 σε σύγκριση με το βασικό σενάριο σύμφωνα με το οποίο η προβλεπόμενη αύξηση των δημόσιων δαπανών για τις συντάξεις σε σχέση με το ΑΕγχΠ υπολογίζεται σε 2,4 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕγχΠ. Ως εκ τούτου, η αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης και της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης, προκειμένου στο μέλλον να αντικατοπτρίζονται αυτομάτως οι αυξήσεις του προσδόκιμου ζωής, θα συμβάλει πολύ ουσιαστικά στην εξασφάλιση προόδου προς τη δημοσιονομική βιωσιμότητα. Ευρωπαϊκή Επιτροπή και Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής (2009), «Έκθεση του 2009 για τη δημογραφική γήρανση: Οικονομικές και δημοσιονομικές προβολές για τα κράτη μέλη της ΕΕ-27 (2008-2060)», European Economy, τεύχος 2 και Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2009), «Έκθεση του 2009 για τη βιωσιμότητα», European Economy, τεύχος 9.

3.1.2. Περιορισμός της πρόσβασης στην πρόωρη συνταξιοδότηση

Οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα των συντάξεων με στόχο την παραμονή των ατόμων για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στην αγορά εργασίας πρέπει επίσης να επικεντρώνονται στην εξάλειψη των εναλλακτικών δυνατοτήτων αδικαιολόγητα πρόωρης συνταξιοδότησης που είναι δυνατόν να εφαρμόζονται σε όλους τους εργαζομένους ή σε συγκεκριμένα επαγγέλματα.

Σε μερικά κράτη μέλη, το εκ του νόμου συνταξιοδοτικό σύστημα επιτρέπει στα άτομα που έχουν συμπληρώσει πλήρεις περιόδους εισφοράς να συνταξιοδοτηθούν πριν από το κανονικό όριο ηλικίας συνταξιοδότησης (π.χ. AT, BE και LU). Συνεπώς, οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα των συντάξεων δεν θα πρέπει να επικεντρώνονται μόνο στις αυξήσεις των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης αλλά και, ανάλογα με την περίπτωση, στη διάρκεια των περιόδων εισφοράς, που πρέπει επίσης να αντικατοπτρίζουν την αύξηση του προσδόκιμου ζωής. Η συνεκτίμηση των περιόδων εισφοράς (ακόμη και εάν η απαιτούμενη διάρκεια αυξάνεται παράλληλα με το προσδόκιμο ζωής) επιτρέπει στα συνταξιοδοτικά συστήματα να προσφέρουν δικαιοσύνη στα άτομα που άρχισαν νωρίς τη σταδιοδρομία τους (κατά κανόνα, ανειδίκευτοι εργάτες οι οποίοι θα έχουν συχνά χαμηλότερο προσδόκιμο ζωής και λιγότερο καλή υγεία).

Τα κράτη μέλη μεταρρυθμίζουν τα συστήματά τους πρόωρης συνταξιοδότησης με διάφορους τρόπους. Οι εργοδότες μπορεί ενδεχομένως να επιβαρύνονται με το σύνολο ή τουλάχιστον ένα σημαντικό μέρος του κόστους των παροχών πρόωρης συνταξιοδότησης. Είναι δυνατόν να προσφέρονται στους εργαζομένους σε ιδιαίτερα δύσκολα ή επικίνδυνα επαγγέλματα εναλλακτικές λύσεις για πρόωρη συνταξιοδότηση, όπως είναι η εργασιακή κινητικότητα. Σε μερικά κράτη μέλη, οι κανόνες επιλεξιμότητας γίνονται αυστηρότεροι – για παράδειγμα με την αύξηση της ηλικίας επιλεξιμότητας. Μερικές χώρες, επίσης, είτε μειώνουν τα επίπεδα των παροχών από ειδικά προγράμματα, είτε σταματούν τα εν λόγω προγράμματα. Όταν οι δυνατότητες πρόωρης συνταξιοδότησης καταργούνται, είναι σημαντικό να εξασφαλίζεται ότι τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα έχουν τη δυνατότητα να συνεχίσουν να εργάζονται για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα ή, εάν αυτό δεν είναι δυνατόν, να έχουν επαρκή εισοδηματική ασφάλεια.

3.1.3. Υποστήριξη της παράτασης του ενεργού εργασιακού βίου

Η σταδιακή κατάργηση των προγραμμάτων πρόωρης συνταξιοδότησης και η αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης πρέπει να συνοδεύονται από μέτρα που επιτρέπουν στα άτομα να παραμένουν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στην αγορά εργασίας μέσω κατάλληλων μέτρων σε θέματα υγείας, χώρου εργασίας και απασχόλησης. Ελλείψει αυτών, οι επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά θα μπορούσαν να είναι πολύ λιγότερο ευνοϊκές εάν αυτές οι μεταρρυθμίσεις που στοχεύουν στις ηλικίες συνταξιοδότησης οδηγήσουν σε αύξηση του αριθμού των ατόμων που εξαρτώνται από άλλα είδη παροχών (π.χ. επιδόματα ανεργίας, αναπηρίας, κοινωνικές παροχές). Εναλλακτικά, θα μπορούσε να προκύψει εξοικονόμηση πόρων για τους δημόσιους προϋπολογισμούς από τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας που λαμβάνουν μειωμένη σύνταξη εάν δεν είναι σε θέση να συνεχίσουν να εργάζονται μέχρι την κανονική ηλικία συνταξιοδότησης. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας στην τρίτη ηλικία.

Ο πραγματικός διάλογος στα κράτη μέλη, στον οποίο συμμετέχουν οι κυβερνήσεις, οι κοινωνικοί εταίροι και άλλοι ενδιαφερόμενοι με στόχο την επίτευξη συναίνεσης σχετικά με τις πολιτικές που δημιουργούν ευκαιρίες εργασίας για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, ενώ

παράλληλα εξασφαλίζουν αλληλεγγύη για εκείνους που δεν είναι σε θέση να το πράξουν, θα έχει ουσιαστική σημασία προκειμένου να εξασφαλιστεί η μελλοντική επάρκεια και η βιωσιμότητα των συντάξεων. Θα είναι επίσης σημαντικό να εξηγείται ότι, καθώς αυξάνεται το προσδόκιμο ζωής, η εργασία για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα δεν σημαίνει ότι οι εργαζόμενοι θα απολαμβάνουν λιγότερα έτη συνταξιοδότησης.

Ένας συντελεστής με μεγάλη σημασία είναι η κατάσταση της υγείας των ατόμων που πλησιάζουν στην ηλικία συνταξιοδότησης, δεδομένου ότι επηρεάζει την ικανότητα και την προθυμία των ατόμων να συνεχίσουν να εργάζονται, με τις συνακόλουθες επιπτώσεις για την αγορά εργασίας. Η επένδυση στην πρόληψη των ασθενειών, στην προώθηση της υγιούς και ενεργού γήρανσης και σε οικονομικά αποδοτικότερα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης είναι σημαντική για τη διατήρηση και τη μεγιστοποίηση ενός υγιούς και παραγωγικού εργατικού δυναμικού, ικανού να εξακολουθήσει να εργάζεται σε μεγαλύτερη ηλικία. Αυτό με τη σειρά του θα βοηθήσει στη μείωση των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων που οφείλονται σε ασθένειες, θα συμβάλει στην αύξηση της συμμετοχής των ατόμων άνω των 55 ετών στο εργατικό δυναμικό, ενώ θα ελαφρύνει κάπως τις πιέσεις που ασκούνται στις συντάξεις.

Στα περαιτέρω μέτρα περιλαμβάνονται η αναθεώρηση των μη αιτιολογημένων υποχρεωτικών ηλικιών συνταξιοδότησης, η προώθηση της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία, η παροχή πρόσβασης στη διά βίου μάθηση, η προσαρμογή των τόπων εργασίας στις ανάγκες των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας και η ανάπτυξη ευκαιριών για ελαστικές εργασιακές ρυθμίσεις, π.χ., με το συνδυασμό μερικής απασχόλησης και μερικής λήψης της σύνταξης. Υπάρχουν περιθώρια για την ανάπτυξη θέσεων εργασίας «δεύτερης σταδιοδρομίας» και «τέλους της σταδιοδρομίας». Η εξάλειψη των αντικινήτρων για την απασχόληση και η εργασία για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για τις γυναίκες και τους άνδρες θα είναι επίσης σημαντική για τα συστήματα φορολογίας-παροχών και για τα συστήματα αμοιβών. Με δεδομένη την ύπαρξη σημαντικών διαφορών στα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών και των ανδρών 55-64 ετών, όλες οι πρωτοβουλίες θα πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στις πτυχές του φύλου όσον αφορά την εργασία για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και την ενεργό γήρανση, συμπεριλαμβανομένων μέτρων που διευκολύνουν το συνδυασμό της εργασίας και των ευθυνών φροντίδας μελών της οικογένειας και μειώνουν τη διαφορά μεταξύ των φύλων στην απασχόληση και τις αμοιβές. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην εδραίωση της ικανότητας των αρμόδιων για τη χάραξη πολιτικής, των εργοδοτών και των εργαζομένων για την εξάλειψη των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες για εργασία για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και για την πρόοδο που είναι απαραίτητη προκειμένου να αυξηθεί η απασχολησιμότητα των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας και των δύο φύλων.

3.1.4. Η εξάλειψη των διαφορών μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά τις συντάξεις

Δεκατρία κράτη μέλη εξακολουθούσαν να προβλέπουν μικρότερα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης για τις γυναίκες απ' ό,τι για τους άνδρες το 2009. Ωστόσο, με βάση την ισχύουσα νομοθεσία, δεκαοχτώ κράτη μέλη θα έχουν εξομοιώσει τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης έως το 2020. Πέντε κράτη μέλη έχουν πιο μακροπρόθεσμα σχέδια για να εξισορροπήσουν τις ηλικίες συνταξιοδότησης, ενώ μόνο τέσσερα από τα 27 κράτη μέλη δεν έχουν νομοθεσία για τον σκοπό αυτό (βλέπε παράρτημα 3 για τις λεπτομέρειες ανά χώρα). Η εξομοίωση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης γυναικών και ανδρών μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην αύξηση της συμμετοχής των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας στην αγορά εργασίας και να συνεισφέρει στη βελτίωση του εισοδήματος των γυναικών, και θα πρέπει να υλοποιηθεί χωρίς καθυστέρηση.

Η εξομοίωση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης πρέπει να εξεταστεί στο ευρύτερο πλαίσιο των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων στις συντάξεις, που προκύπτουν από διαφορές μεταξύ γυναικών και ανδρών ως προς την απασχόληση, τους μισθούς, τις εισφορές, καθώς και τα διαλείμματα της επαγγελματικής σταδιοδρομίας και τη μερική απασχόληση για σκοπούς φροντίδας. Αυτές οι συνεχιζόμενες ανισότητες μεταξύ ανδρών και γυναικών στην αγορά εργασίας συνεπάγονται χαμηλότερα συνταξιοδοτικά δικαιώματα για τις γυναίκες. Κατά συνέπεια, για την επάρκεια και τη βιωσιμότητα των συντάξεων απαιτείται ένας συνδυασμός συνταξιοδοτικών πολιτικών και πολιτικών για την απασχόληση που να αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των διαφορών μεταξύ των φύλων ως προς τα συνταξιοδοτικά τους εισοδήματα. Χρειάζονται πιο αποτελεσματικές λύσεις που να μην βασίζονται στο τεκμήριο διαφορετικών ρόλων των φύλων, όπως ο συνυπολογισμός της φροντίδας που είναι διαθέσιμος τόσο για γυναίκες όσο και για άνδρες και διατηρούν τη βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων μέσω, μεταξύ άλλων, της διευκόλυνσης της επιστροφής στην εργασία.

Η αντιμετώπιση των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων μέσω της διευκόλυνσης του συνδυασμού του επαγγελματικού και του ιδιωτικού βίου μπορούν επίσης να έχουν μακροπρόθεσμα έμμεσα οφέλη για τα συνταξιοδοτικά συστήματα, καθώς διευκολύνουν τους πολίτες να δημιουργήσουν οικογένεια, γεγονός που οδηγεί στην αύξηση των ποσοστών γεννήσεων και σε μετριασμό της μακροπρόθεσμης μείωσης του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας.

3.2. Ανάπτυξη επικουρικής ιδιωτικής συνταξιοδοτικής αποταμίευσης

Η επικουρική συνταξιοδοτική αποταμίευση πρέπει να διαδραματίσει μεγαλύτερο ρόλο στη διασφάλιση της μελλοντικής επάρκειας των συντάξεων και, κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναζητήσουν τρόπους για τη βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας, της ασφάλειας και της ισότιμης πρόσβασης σε επικουρικά συστήματα συνταξιοδότησης. Σημαντικό ρόλο στο θέμα αυτό διαδραματίζουν τα φορολογικά και άλλα οικονομικά κίνητρα, καθώς και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις. Αυτά τα εργαλεία χρησιμοποιούνται κατά πολύ διαφορετικούς τρόπους στις διάφορες χώρες της ΕΕ, και για το λόγο αυτό υπάρχει ευρύ πεδίο για αμοιβαία μάθηση. Η αντιμετώπιση πτυχών που αφορούν την ισότητα των φύλων θα είναι επίσης ζωτικής σημασίας προκειμένου να αποφευχθεί η διεύρυνση της υφιστάμενης διαφοράς μεταξύ των φύλων, δεδομένου ότι οι γυναίκες επί του παρόντος έχουν λιγότερες ευκαιρίες για τη δημιουργία επικουρικής συνταξιοδοτικής αποταμίευσης απ' ό,τι οι άνδρες.

Η κρίση έχει καταδείξει την ευπάθεια των κεφαλαιοποιητικών συνταξιοδοτικών συστημάτων σε χρηματοπιστωτικές κρίσεις και σε περιόδους οικονομικής ύφεσης. Έχει επίσης υπογραμμίσει την ανάγκη επανεξέτασης του κανονιστικού πλαισίου και του σχεδιασμού των προγραμμάτων για τη βελτίωση της ασφάλειας των ιδιωτικών συντάξεων. Η ΕΕ έχει νομοθετικές αρμοδιότητες στον τομέα αυτόν και διαθέτει ήδη δύο νομικές πράξεις: την οδηγία σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη¹⁰ και την οδηγία για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών (ΙΕΣΠ)¹¹. Στις διαβουλεύσεις για την Πράσινη Βίβλο επιβεβαιώθηκε ότι η ενιαία αγορά αποτελεί βασικό μέσο για την υποστήριξη της επάρκειας των συντάξεων και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας. Υπάρχει αναξιοποίητο δυναμικό για να επιτευχθούν περαιτέρω βελτιώσεις της αποδοτικότητας μέσω οικονομικών κλίμακας, διαφοροποίησης του κινδύνου και καινοτομίας. Η ΕΕ μπορεί να ενισχύσει το πλαίσιο της για να στηρίξει την παροχή επαγγελματικών

¹⁰ Οδηγία 2008/94/ΕΚ, της 22ας Οκτωβρίου 2008.

¹¹ Οδηγία 2003/41/ΕΚ, της 3ης Ιουνίου 2003.

συνταξιοδοτικών παροχών μέσα στο γενικότερο συνταξιοδοτικό σύστημα των κρατών μελών, και να συμβάλει στη μείωση του κόστους των συντάξεων. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η οδηγία για τα ΙΕΣΠ θα αναθεωρηθεί με σκοπό την περαιτέρω διευκόλυνση της διασυννοριακής δραστηριότητας των ΙΕΣΠ και τον εκσυγχρονισμό της εποπτείας τους, λαμβανομένων υπόψη των διαφορετικών ειδών ΙΕΣΠ που λειτουργούν στα κράτη μέλη. Επιπλέον, υπάρχει ανάγκη να βελτιωθεί η ποιότητα των χρηματοπιστωτικών προϊόντων για την ατομική επικουρική συνταξιοδοτική αποταμίευση που δεν συνδέονται με την απασχόληση, όπως τα προγράμματα του τρίτου πυλώνα και άλλα χρηματοπιστωτικά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για τη συμπλήρωση του εισοδήματος των ηλικιωμένων. Η βελτίωση της πληροφόρησης και της προστασίας των καταναλωτών είναι αναγκαία για να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των εργαζομένων και των επενδυτών στα χρηματοπιστωτικά προϊόντα που προορίζονται για συνταξιοδοτική αποταμίευση.

Η αύξηση της εξάρτησης από επικουρικά συστήματα συνταξιοδότησης θα μπορούσε να συνεπάγεται ότι τα άτομα που μετακινούνται σε άλλες χώρες θα χάνουν ένα σημαντικό τμήμα των συνταξιοδοτικών τους δικαιωμάτων. Τα δικαιώματα της εκ του νόμου κοινωνικής ασφάλισης είναι εγγυημένα από τη νομοθεσία της ΕΕ [συγκεκριμένα, τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 883/2004¹²], αλλά τα ιδιωτικά προγράμματα δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να εγκριθούν μέτρα ώστε τα επικουρικά συστήματα συνταξιοδότησης να μην παρεμποδίζουν την επαγγελματική κινητικότητα και την ευελιξία στην αγορά εργασίας που μπορούν να συμβάλουν άμεσα στην αύξηση της οικονομικής ανάπτυξης στην ΕΕ χωρίς να επηρεάσουν αρνητικά τη συνολική παροχή επικουρικών συντάξεων.

Οι πολίτες που εργάζονται σε άλλο κράτος μέλος δεν πρέπει απλώς να διατηρούν τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα που έχουν θεμελιώσει σε διασυννοριακό επίπεδο. Πρέπει, επιπλέον, να έχουν μια σαφή εικόνα των κεκτημένων συνταξιοδοτικών τους δικαιωμάτων τα οποία προκύπτουν από τα εκ του νόμου και τα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της ίδρυσης υπηρεσιών παρακολούθησης των συντάξεων σε όλη την ΕΕ, παρόμοιων με εκείνες που υπάρχουν ήδη σε μερικά κράτη μέλη. Οι υπηρεσίες παρακολούθησης μπορούν να παρέχουν στους πολίτες ακριβείς και επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα, καθώς και προβλέψεις του εισοδήματός τους μετά τη συνταξιοδότηση από τα εκ του νόμου και τα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα. Κατ' αυτό τον τρόπο μπορούν να καταδειχθούν τα οφέλη της εργασίας για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και της επικουρικής συνταξιοδοτικής αποταμίευσης, έτσι ώστε να διατηρηθεί ένα ικανοποιητικό εισόδημα μετά τη συνταξιοδότηση. Με μια ελάχιστη εναρμόνιση των βασικών χαρακτηριστικών, οι υπηρεσίες παρακολούθησης σε εθνικό επίπεδο θα μπορούσαν να συνδεθούν στο πλαίσιο ενός ευρωπαϊκού συστήματος υπηρεσιών παρακολούθησης.

4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

Στο μέτρο που οι εθνικές συνταξιοδοτικές πολιτικές καθίστανται, όλο και περισσότερο, ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος, είναι λογικό ότι ο ρόλος της ΕΕ όσον αφορά την παροχή βοήθειας στα κράτη μέλη για την επίτευξη των στόχων των επαρκών και βιώσιμων συντάξεων αποκτά μεγαλύτερη σημασία.

¹² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 883/2004, της 29ης Απριλίου 2004, για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας.

Η ΕΕ μπορεί να αξιοποιήσει μια σειρά μέσων πολιτικής για να προωθήσει τις επαρκείς, ασφαλείς και βιώσιμες συντάξεις, παρόλο που την κύρια ευθύνη για την επίτευξη αυτών των στόχων την έχουν σαφώς τα κράτη μέλη.

Νομοθεσία: Η ΕΕ δεν διαθέτει εξουσία για να νομοθετεί σχετικά με τον *σχεδιασμό* των συνταξιοδοτικών συστημάτων στα κράτη μέλη· μπορεί, ωστόσο, να νομοθετεί για θέματα που επηρεάζουν τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς (ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, προστασία των καταναλωτών), για την καταπολέμηση των διακρίσεων (λόγω φύλου και ηλικίας, ιδίως), και για την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Υπάρχει ήδη μια σειρά κανονισμών και οδηγιών που επηρεάζουν τα συνταξιοδοτικά συστήματα στα κράτη μέλη. Επιπλέον, η ΕΕ μπορεί να προωθήσει μη δεσμευτικά μέτρα, όπως κώδικες ορθών πρακτικών.

Χρηματοδότηση: Η ΕΕ μπορεί επίσης να κινητοποιεί κεφάλαια για την επίτευξη ορισμένων στόχων πολιτικής που σχετίζονται με τις συντάξεις. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο είναι, με διαφορά, το πιο σημαντικό ευρωπαϊκό μέσο για τον σκοπό αυτό και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την προώθηση της απασχολησιμότητας και της εκμετάλλευσης των ευκαιριών στην αγορά εργασίας για τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας. Υπάρχουν διάφορα μικρότερα χρηματοδοτικά μέσα σε τομείς πολιτικής όπως η απασχόληση και η κοινωνική πολιτική (PROGRESS), η δημόσια υγεία και η διά βίου μάθηση· αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την υποστήριξη της ανάπτυξης βελτιωμένων πολιτικών στα κράτη μέλη, ιδίως μέσω της αμοιβαίας μάθησης.

Συντονισμός πολιτικής: Η «Ευρώπη 2020» συνεπάγεται την ενίσχυση του συντονισμού των εθνικών πολιτικών στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, χρησιμοποιώντας ιδίως το μέσο των ειδικών συστάσεων ανά χώρα. Αυτή η διαδικασία βασίζεται στο έργο των επιτροπών πολιτικής όπως η ΕΟΠ, η ΕΚΠ και η Επιτροπή Απασχόλησης (EMCO), που εξετάζουν λεπτομερώς ιδιαίτερες προκλήσεις που σχετίζονται με την επάρκεια και τη βιωσιμότητα των συντάξεων, καθώς και την προώθηση της εργασίας για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Η παρούσα Λευκή Βίβλος παρουσιάζει μια ολοκληρωμένη δέσμη πρωτοβουλιών που πρέπει να αναληφθούν σε επίπεδο ΕΕ για την υποστήριξη των εθνικών μεταρρυθμίσεων στον τομέα των συντάξεων. Οι πρωτοβουλίες αυτές ανταποκρίνονται στους δύο βασικούς τομείς που χρειάζονται μεταρρύθμιση και αναγνωρίζονται στις ΕΕΑ, δηλαδή στην εξισορρόπηση των ετών εργασίας και των ετών σύνταξης και στην ανάπτυξη επικουρικής ιδιωτικής συνταξιοδοτικής αποταμίευσης. Η Λευκή Βίβλος επικεντρώνεται επίσης στην εξασφάλιση ότι η ολιστική διαδικασία που ξεκίνησε με την Πράσινη Βίβλο θα συνεχιστεί, με τη βελτίωση του συντονισμού και των εργαλείων παρακολούθησης. Οι ειδικές δράσεις αναφέρονται στο παράρτημα 1, για παράδειγμα, σχετικά με τη δυνατότητα μεταφοράς, την επανεξέταση από τα ΙΕΣΠ ή ένα φάσμα μέτρων ώστε να μπορούν τα άτομα να παραμένουν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στην αγορά εργασίας. Η παρούσα Λευκή Βίβλος προσφέρει έτσι μια σημαντική βάση πάνω στην οποία μπορεί να εδραιωθεί μια εποικοδομητική συνεργασία με τα κράτη μέλη, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τους κοινωνικούς εταίρους.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Πολλά συνταξιοδοτικά συστήματα σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση χρειάζονται κάποιο βαθμό προσαρμογής, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η ικανότητά τους να παρέχουν επαρκείς συντάξεις σε βιώσιμη βάση. Τα ανωτέρω υπογραμμίστηκαν στις ΕΕΑ της Επιτροπής το 2011 και μεταφράστηκαν σε συστάσεις ανά χώρα σχετικά με τις συντάξεις, που απευθύνονταν στα

περισσότερα κράτη μέλη. Η ανάγκη για πλήρεις μεταρρυθμίσεις στον τομέα των συντάξεων, που υποστηρίζονται με μέτρα για την αγορά εργασίας τα οποία επιτρέπουν στις γυναίκες και τους άνδρες να εργάζονται για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, τονίστηκε για άλλη μια φορά στις ΕΕΑ της Επιτροπής το 2012. Στη γραμμή των εν λόγω συστάσεων, η παρούσα Λευκή Βίβλος παρουσιάζει μια στρατηγική για επαρκείς, βιώσιμες και ασφαλείς συντάξεις κατά τις προσεχείς δεκαετίες. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι προκλήσεις, ιδίως εκείνες που αφορούν τις δημογραφικές αλλαγές και τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, είναι πολύ σημαντικές, αλλά υπάρχουν επίσης ορθοί τρόποι για την αντιμετώπισή τους.

Η σημερινή κρίση του δημόσιου χρέους καθιστά σαφές ότι, για την Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά, είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθένα από τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσει με επιτυχία τις σημερινές προκλήσεις για το συνταξιοδοτικό του σύστημα. Οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα των συντάξεων, ως εκ τούτου, πρέπει να παραμένουν υπό στενή παρακολούθηση στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Χρειαζόμαστε μια περισσότερο ευρωπαϊκή προσέγγιση για να αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις για τα συνταξιοδοτικά συστήματα, μια προσέγγιση σύμφωνη με τα διαδοχικά συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που ζητούν στενότερο συντονισμό της οικονομικής πολιτικής. Είναι πλέον ώρα να αναληφθεί δράση και να εφαρμοστούν με αποφασιστικότητα τα μέτρα που προτείνονται στην παρούσα Λευκή Βίβλο. Τα κράτη μέλη, τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, ιδίως οι κοινωνικοί εταίροι, πρέπει να ανταποκριθούν από κοινού και στο πλαίσιο των αντίστοιχων ρόλων τους, στις προκλήσεις που αντιπροσωπεύει η γήρανση του πληθυσμού. Τα συνταξιοδοτικά συστήματα πρέπει να συμβάλουν στην ανάπτυξη στην Ευρώπη με την προώθηση της ενεργού γήρανσης, και παράλληλα να συνεχίσουν να αποτελούν επαρκές και βιώσιμο εργαλείο στον πυρήνα του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου για τη διατήρηση του βιοτικού επιπέδου των ηλικιωμένων Ευρωπαίων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1:
Πρωτοβουλίες της ΕΕ για υποστήριξη των προσπαθειών των κρατών μελών

1. ΕΞΙΣΟΡΡΟΠΗΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΤΩΝ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Η επίτευξη καλύτερης ισορροπίας μεταξύ των ετών εργασίας και των ετών σύνταξης απαιτεί τη διενέργεια προσαρμογών στα συνταξιοδοτικά συστήματα, με αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης και τόνωση των κινήτρων εργασίας για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Ο βαθμός στον οποίο τα εν λόγω μέτρα συνεπάγονται αύξηση της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης και αύξηση της συμμετοχής των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας στην αγορά εργασίας εξαρτάται, ωστόσο, από την εφαρμογή μέτρων που θα παρέχουν στους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας τη δυνατότητα να παραμείνουν στην αγορά εργασίας.

- (1) Στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» η Επιτροπή θα παρακολουθεί στενά και θα ενθαρρύνει μεταρρυθμίσεις στον τομέα των συντάξεων και στην αγορά εργασίας σύμφωνα με τις ετήσιες έρευνες ανάπτυξης και τις ειδικές συστάσεις ανά χώρα, με στόχο να επιτευχθεί η συνταξιοδότηση σε μεγαλύτερη ηλικία, μέσω, μεταξύ άλλων, της έγκαιρης εξομοίωσης των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης για τις γυναίκες και τους άνδρες, στις περιπτώσεις που αυτό δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί, και της σύνδεσης των ηλικιών συνταξιοδότησης με τις αυξήσεις του προσδόκιμου ζωής.
- (2) Η Επιτροπή θα υποστηρίξει την EMCO, την ΕΟΠ και την ΕΚΠ στην **πολυμερή εποπτεία των μεταρρυθμίσεων στον τομέα των συντάξεων** και θα προσφέρει **οικονομική υποστήριξη** στα κράτη μέλη μέσω του προγράμματος PROGRESS και του μελλοντικού προγράμματος για την κοινωνική αλλαγή και την καινοτομία, με στόχο τη διευκόλυνση της αμοιβαίας μάθησης και της ανάπτυξης πολιτικής.
- (3) Η Επιτροπή θα ζητήσει από τις σχετικές επιτροπές (π.χ. ΕΚΠ, συμβουλευτική επιτροπή για την ισότητα των ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών) να **προσδιορίσουν και να συστήσουν βέλτιστες πρακτικές για τη μείωση της διαφοράς μεταξύ των φύλων όσον αφορά τις συντάξεις** (π.χ. προώθηση της ίσης αμοιβής, δικαιώματα ελάχιστης σύνταξης, συνυπολογισμός της φροντίδας, διαχωρισμός των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων σε περίπτωση διαζυγίου).
- (4) Στη διάρκεια του **Ευρωπαϊκού Έτους 2012 για την ενεργό γήρανση και την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών** η Επιτροπή θα αυξήσει την ευαισθητοποίηση σχετικά με τα οφέλη και τις δυνατότητες εργασίας για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και θα ενθαρρύνει την διάδοση των ορθών πρακτικών διαχείρισης της ηλικίας στους χώρους εργασίας και στις αγορές εργασίας.
- (5) Στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», η Επιτροπή θα εντείνει την **υποστήριξή της σε θέματα συντονισμού των πολιτικών και από κοινού εργασιών για να δίνονται δυνατότητες και ενθάρρυνση στους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας, και ιδίως στις γυναίκες, να παραμένουν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στην αγορά εργασίας**. Η δράση αυτή θα περιλαμβάνει την προώθηση κοινών εργασιών της ΕΚΠ και της EMCO όσον αφορά τα ειδικά εμπόδια λόγω φύλου καθώς και ευκαιρίες για την παράταση του επαγγελματικού βίου, την ανάπτυξη αγορών εργασίας «τέλους της σταδιοδρομίας» σε όλα τα κράτη μέλη και σχέδια στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής σύμπραξης καινοτομίας με θέμα την ενεργό και υγιή γήρανση.

- (6) Στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου, η Επιτροπή θα **καλέσει τους κοινωνικούς εταίρους να αναπτύξουν μέτρα για την προσαρμογή των χώρων εργασίας και των πρακτικών της αγοράς εργασίας**, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης της σταδιοδρομίας ιδίως όσον αφορά τις επίπονες θέσεις εργασίας, ώστε να διευκολυνθεί η εργασία για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για τις γυναίκες και τους άνδρες. Το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία θα παρέχουν συμβουλές από εμπειρογνώμονες σε επίπεδο ΕΕ.
- (7) Με βάση την πρότασή της για το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο** κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, η Επιτροπή θα ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να χρησιμοποιήσουν το ΕΚΤ για τη **στήριξη της ενεργού και υγιούς γήρανσης**, συμπεριλαμβανομένου του συνδυασμού της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, ενώ θα παρακολουθεί στενά κατά πόσον τα προγράμματα του ΕΚΤ στηρίζουν αποτελεσματικά τις ανάγκες μεταρρύθμισης που έχουν εντοπιστεί στον τομέα αυτόν από τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις.
- (8) Η Επιτροπή θα διαβουλευθεί με τους κοινωνικούς εταίρους όσον αφορά τους **τρόπους με τους οποίους είναι δυνατόν να αναθεωρηθούν οι μη αιτιολογημένες υποχρεωτικές ηλικίες συνταξιοδότησης** στις συλλογικές συμβάσεις και στις εθνικές νομοθεσίες.

2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΗΣ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗΣ

Η ενίσχυση του ρόλου της επικουρικής ιδιωτικής συνταξιοδοτικής αποταμίευσης εξαρτάται, καταρχάς, από τη βελτιωμένη πρόσβαση σε επικουρικά συστήματα και από την οικονομική αποδοτικότητα των εν λόγω συστημάτων. Οι ευκαιρίες για επικουρική συνταξιοδοτική αποταμίευση μέσω επαγγελματικών ρυθμίσεων και ρυθμίσεων του τρίτου πυλώνα δεν έχουν αναπτυχθεί επαρκώς και παρουσιάζουν ελλείψεις από άποψη οικονομικής αποδοτικότητας και ασφάλειας σε πολλά κράτη μέλη. Επομένως, θα υπήρχε προστιθέμενη αξία από την ενίσχυση της ευρωπαϊκής υποστήριξης για βελτιωμένη κάλυψη των γυναικών και των ανδρών και για τη διάδοση ορθών πρακτικών, μεταξύ άλλων, κατά τη βέλτιστη στοχοθέτηση των φορολογικών κινήτρων για τα προχρηματοδοτούμενα συνταξιοδοτικά προγράμματα. Τα θέματα αυτά μπορούν να προωθηθούν από τις κυβερνήσεις ή τους κοινωνικούς εταίρους. Δεδομένου ότι τα άτομα στο μέλλον θα πρέπει να εξαρτώνται περισσότερο από την επικουρική συνταξιοδοτική αποταμίευση, η ασφάλεια και οι επιδόσεις της θα πρέπει να βελτιστοποιηθούν. Η βελτίωση των δεσμευτικών και των μη δεσμευτικών ρυθμίσεων της ΕΕ μπορεί να συμβάλει σημαντικά στο θέμα αυτό. Τέλος, τα επικουρικά συστήματα συνταξιοδότησης πρέπει να είναι συμβατά με τις απαιτήσεις των ευέλικτων αγορών εργασίας και της επαγγελματικής κινητικότητας.

- (9) Η Επιτροπή, από το 2012 και μετά, θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη βάσει μιας προσέγγισης μέσω βέλτιστων πρακτικών με σκοπό την εκτίμηση και τη βελτιστοποίηση της **αποτελεσματικότητας και της οικονομικής αποδοτικότητας των φορολογικών και άλλων κινήτρων για την ιδιωτική επικουρική συνταξιοδοτική αποταμίευση**, συμπεριλαμβανομένης της καλύτερης στόχευσης των κινήτρων σε άτομα τα οποία, υπό διαφορετικές συνθήκες, δεν θα δημιουργούσαν επαρκείς συντάξεις. Επίσης, θα προσφέρει οικονομική υποστήριξη στα κράτη μέλη και τους κοινωνικούς εταίρους που επιθυμούν να **σχεδιάσουν οικονομικά αποδοτικά**

επικουρικά συστήματα συνταξιοδότησης, για να τα βοηθήσει να επωφεληθούν από τις ορθές πρακτικές και εμπειρίες άλλων χωρών.

- (10) Η Επιτροπή θα ζητήσει από την ΕΚΠ να **επανεξετάσει τις ορθές πρακτικές όσον αφορά τα ατομικά εκκαθαριστικά σημειώματα συντάξεων** με στόχο να ενθαρρυνθούν τα κράτη μέλη να **βελτιώσουν την πληροφόρηση που παρέχουν στα άτομα για το σχεδιασμό της συνταξιοδότησής τους** και τη λήψη αποφάσεων για το ύψος του ποσού που θα αποταμιεύσουν μέσω των επικουρικών συστημάτων συνταξιοδότησης.
- (11) Το 2012 η Επιτροπή θα παρουσιάσει νομοθετική πρόταση για την **επανεξέταση της οδηγίας ΙΕΣΠ**. Ο σκοπός της επανεξέτασης είναι να διατηρηθεί μια ισότιμη κατάσταση με το σχέδιο «Φερεγγυότητα II» και να δοθεί προώθηση στην αύξηση της διασυνοριακής δραστηριότητας στον συγκεκριμένο τομέα **και βοήθεια για να βελτιωθεί συνολικά η παροχή συντάξεων στην ΕΕ**. Κατ' αυτό τον τρόπο θα δοθεί βοήθεια στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της δημογραφικής γήρανσης και του δημόσιου χρέους.
- (12) Το 2012 η Επιτροπή θα αναλάβει πρωτοβουλίες προκειμένου να εξασφαλίσει μια πιο αποτελεσματική **προστασία των επαγγελματικών συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση αφερεγγυότητας** του εργοδότη τους, σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/94/ΕΚ, λαμβάνοντας υπόψη την οριζόντια αξιολόγηση της εφαρμογής του σε ολόκληρη την ΕΕ καθώς και τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.
- (13) Η Επιτροπή, έως το 2013, θα παρουσιάσει μια πρωτοβουλία για τη **βελτίωση της ποιότητας των συνταξιοδοτικών προϊόντων του τρίτου πυλώνα** για τις γυναίκες και τους άνδρες και για τη **βελτίωση της ενημέρωσης και των προτύπων προστασίας των καταναλωτών** μέσω **εθελοντικών κωδίκων** και, πιθανώς, μέσω ενός ενωσιακού συστήματος πιστοποίησης για τα εν λόγω προϊόντα, που θα θεμελιώνεται, ανάλογα με την περίπτωση, στα μέτρα για τη βελτίωση της ενημέρωσης των καταναλωτών που έχουν προβλεφθεί για το 2012 σχετικά με τις «δέσμες επενδυτικών προϊόντων για ιδιώτες επενδυτές» (PRIPs).
- (14) Σε συνεργασία με ενδιαφερόμενα μέρη όπως οι κοινωνικοί εταίροι, ο συνταξιοδοτικός κλάδος και συμβουλευτικά όργανα όπως το φόρουμ συντάξεων, η συμβουλευτική επιτροπή για την ισότητα των ευκαιριών γυναικών και ανδρών, η Επιτροπή θα αναπτύξει έναν **κώδικα ορθής πρακτικής για τα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα** (2ου πυλώνα). Στον κώδικα θα ρυθμίζονται ζητήματα όπως η βελτιωμένη κάλυψη του εργαζομένου, η φάση πληρωμής, ο επιμερισμός και η άμβλυνση των κινδύνων, η οικονομική αποδοτικότητα και η απορρόφηση των κραδασμών.
- (15) Το 2012 η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θα ξαναρχίσει τις εργασίες κατάρτισης **μιας οδηγίας για τη δυνατότητα μεταφοράς των συντάξεων** που θα θεσπίζει ελάχιστα πρότυπα για την απόκτηση και τη διατήρηση των δικαιωμάτων επικουρικής συνταξιοδότησης. Προωθώντας παράλληλα τη διασυνοριακή συνταξιοδοτική κινητικότητα για όλα τα επαγγέλματα, η Επιτροπή θα συνεχίσει, επίσης, τις υπό εξέλιξη εργασίες της για τη δημιουργία ενός **ευρωπαϊκού ταμείου συντάξεων των ερευνητών**.

- (16) Το 2012 η Επιτροπή θα αξιολογήσει τη σκοπιμότητα της **επέκτασης του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004** σχετικά με το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας όσον αφορά ορισμένα επαγγελματικά συστήματα.
- (17) Η Επιτροπή θα **προωθήσει την ανάπτυξη υπηρεσιών παρακολούθησης των συντάξεων** που θα επιτρέπουν στα άτομα να παρακολουθούν τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα που έχουν αποκτήσει σε διάφορες θέσεις εργασίας. Η Επιτροπή, στο πλαίσιο της αναθεώρησης της οδηγίας ΙΕΣΠ και της πρότασης οδηγίας για τη δυνατότητα μεταφοράς, θα εξετάσει τον τρόπο διασφάλισης της παροχής των απαιτούμενων πληροφοριών για την παρακολούθηση των συντάξεων και θα υποστηρίξει ένα πιλοτικό πρόγραμμα για τη διασυνοριακή παρακολούθηση.
- (18) Η Επιτροπή θα διερευνήσει κατά πόσον οι φορολογικές διατάξεις που αφορούν i) τις διασυνοριακές μεταβιβάσεις κεφαλαίων των επαγγελματικών συντάξεων και κεφαλαίων ασφάλισης ζωής, ii) τις εισφορές ασφάλισης ζωής που καταβάλλονται σε παρόχους που είναι εγκατεστημένοι σε άλλη χώρα της ΕΕ και iii) τα έσοδα από διασυνοριακές επενδύσεις των παρόχων συντάξεων και ασφάλισης ζωής, συμπεριλαμβανομένων των εισοδημάτων τους από ακίνητη περιουσία και των κεφαλαιακών κερδών, συνιστούν διακρίσεις λόγω της **επιβολής φορολογικών εμποδίων για τη διασυνοριακή κινητικότητα και τις διασυνοριακές επενδύσεις**: εφόσον απαιτείται, η Επιτροπή θα κινεί διαδικασία παράβασης. Επίσης, η Επιτροπή θα συζητήσει με τα κράτη μέλη τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να μειωθεί ο κίνδυνος υποβολής των διασυνοριακών συντάξεων σε διπλή φορολογία (ή της εξ ολοκλήρου διαφυγής τους από τη φορολόγηση).
- (19) Η Επιτροπή θα διερευνήσει την **ανάγκη εξάλειψης των εμποδίων του δικαίου των συμβάσεων για τον σχεδιασμό και τη διανομή των προϊόντων ασφάλισης ζωής** με λειτουργίες αποταμίευσης/επένδυσης, με σκοπό να διευκολυνθεί η διασυνοριακή διανομή ορισμένων ιδιωτικών συνταξιοδοτικών προϊόντων.

3. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΜΕΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Λαμβάνοντας υπόψη την αυξανόμενη αλληλεξάρτηση των κρατών μελών, είναι σημαντικό να παρακολουθείται, σε στενή συνεργασία με την ΕΚΠ και της ΕΟΠ, η πρόοδος που σημειώνουν τα κράτη μέλη για την επίτευξη επαρκών, ασφαλών και βιώσιμων συντάξεων, χρησιμοποιώντας, μεταξύ άλλων, δείκτες συγκριτικής αξιολόγησης στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Με τη συμμετοχή ενός ευρέος φάσματος ενδιαφερομένων και με την ενίσχυση του ρόλου του φόρουμ για τις συντάξεις, θα αναπτυχθεί η ολιστική προσέγγιση για τις συντάξεις που προωθεί η Πράσινη Βίβλος για τις συντάξεις.

- (20) Η Επιτροπή, σε συνεργασία με την ΕΟΠ, θα εκδώσει την **έκθεση του 2012 για τη δημογραφική γήρανση**, στην οποία θα αξιολογούνται οι οικονομικές και δημοσιονομικές επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού, που θα αποτελέσουν τη βάση για μια εις βάθος αξιολόγηση της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών· η αξιολόγηση αυτή αναμένεται να περιληφθεί στην **έκθεση της Επιτροπής του 2012 για τη βιωσιμότητα**. Σε συνεργασία με την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας, η Επιτροπή θα εκπονήσει επίσης το 2012 **έκθεση για την επάρκεια των συντάξεων**, που μπορεί να βοηθήσει τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο της πλατφόρμας για την

καταπολέμηση της φτώχειας, να εκτιμήσουν την επάρκεια των συνταξιοδοτικών τους συστημάτων για τις γυναίκες και τους άνδρες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2:
ΣΥΝΟΨΗ ΤΗΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΑΣΙΝΗ ΒΙΒΛΟ

Αποτελέσματα της διαβούλευσης και της συζήτησης για τις οποίες έδωσε το έναυσμα η Πράσινη Βίβλος

Στο πλαίσιο της διαβούλευσης αποστάληκαν περίπου 1 700 απαντήσεις, μεταξύ άλλων, 350 από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, τα εθνικά κοινοβούλια, από επιχειρηματικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις, από την κοινωνία των πολιτών και από εκπροσώπους του κλάδου των συντάξεων. Το Συμβούλιο «Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές» και το Συμβούλιο «Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων» εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για την Πράσινη Βίβλο. Οι εισηγήσεις από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ), την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) και την Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ) παραδόθηκαν τον Φεβρουάριο του 2011.

Οι απαντήσεις από τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη αποτελούν ένα πλούσιο υλικό ορθά συγκροτημένων θέσεων σχετικά με το ευρωπαϊκό πλαίσιο για τις συντάξεις και τα συνταξιοδοτικά θέματα γενικότερα, υλικό το οποίο συμβάλλει στη διαμόρφωση των διαφόρων προς εξέταση επιλογών πολιτικής.

Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν περισσότερες από 100 συναντήσεις με ενδιαφερόμενα μέρη σε όλη την Ευρώπη με τη συμμετοχή των επιτρόπων κ. Andor, Barnier και Rehn ή των υπηρεσιών τους. Η διαβούλευση έχει επηρεάσει τον προσανατολισμό των συζητήσεων σε πολλά κράτη μέλη. Το πιο σημαντικό είναι ότι είχε ως αποτέλεσμα να ληφθούν περισσότερο υπόψη οι συγκριτικές ευρωπαϊκές προοπτικές στο πλαίσιο των διαβουλεύσεων σε εθνικό επίπεδο.

Η πλειονότητα των **κρατών μελών** θέλουν να επικεντρωθούν οι προσπάθειες στη βελτίωση ή στην εμβάθυνση του υφιστάμενου ευρωπαϊκού πλαισίου πολιτικής για τις συντάξεις και όχι στην επέκτασή του. Ωστόσο, τα περισσότερα από αυτά χαιρέτισαν, την ίδια στιγμή, την ενίσχυση του συντονισμού της οικονομικής πολιτικής.

Στο **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο**, οι επιτροπές «Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής» (ECON), «Εσωτερικής Αγοράς και Προστασίας των Καταναλωτών» (IMCO) και «Δικαιωμάτων των Γυναικών και Ισότητας των Φύλων» (FEMM) υπέβαλαν τις εισηγήσεις τους στην επιτροπή απασχόλησης (EMPL), η οποία ήταν κατ' εξοχήν αρμόδια επί της ουσίας επιτροπή, και το τελικό κείμενο το οποίο ενέκρινε το ΕΚ αντανάκλασε επαρκώς τις διάφορες απόψεις και πέτυχε πολύ μεγάλη υποστήριξη. Η έκθεση υποστηρίζει την ολιστική προσέγγιση που υιοθέτησε η Επιτροπή στην Πράσινη Βίβλο και ζητεί σωστά συντονισμένες πολιτικές για την αντιμετώπιση των αλληλένδετων θεμάτων της επάρκειας, της βιωσιμότητας και της ασφάλειας.

Ορισμένα γεγονότα που έλαβαν χώρα σε εθνικό επίπεδο στον τομέα των συντάξεων, όπως η έγκριση σημαντικών μεταρρυθμίσεων στον τομέα των συντάξεων στην Ελλάδα και στη Γαλλία αποτελούν ένα ζωντανό πλαίσιο για την ανάπτυξη προβληματισμών σχετικά με την Πράσινη Βίβλο. Γεγονότα που έλαβαν χώρα σε ορισμένα κράτη μέλη της κεντρικής Ευρώπης ανέδειξαν επίσης τη σημασία της αντιμετώπισης των συστημικών μεταρρυθμίσεων στον τομέα των συντάξεων στο πλαίσιο του **συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης**.

Στον βασικό τομέα του **συντονισμού της πολιτικής**, η διαβούλευση επισκιάστηκε από γεγονότα που προκάλεσε η κρίση του δημόσιου χρέους. Η δέσμη μέτρων για την ενίσχυση

του συντονισμού της οικονομικής πολιτικής και οι αναφορές σε ειδικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν για τον εκσυγχρονισμό των συνταξιοδοτικών συστημάτων στην ετήσια έρευνα για την ανάπτυξη θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο ευρωπαϊκό πλαίσιο για τις συντάξεις και αναμένεται να δοθεί περαιτέρω ώθηση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Απαντήσεις για το συνταξιοδοτικό πλαίσιο και την ηλικία συνταξιοδότησης

[Ερωτήσεις 1-2] Από τις απαντήσεις που δόθηκαν σχετικά με την πράσινη βίβλο συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι **βελτιώσεις του υφιστάμενου συνταξιοδοτικού πλαισίου της ΕΕ** θα μπορούσαν να είναι επωφελείς όσον αφορά τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών. Ορισμένοι από όσους απάντησαν θεωρούν ότι η ΕΕ θα μπορούσε να συνεισφέρει με εναρμονισμένα μέτρα συνταξιοδοτικών δεικτών, διευκολύνοντας μια τεκμηριωμένη και ξεκάθαρη συζήτηση γύρω από τα συναφή θέματα συνταξιοδοτικής πολιτικής και τις προκλήσεις στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Πολλοί υπογραμμίζουν ότι οι προσθήκες αυτές θα πρέπει να αναπτυχθούν εντός των υφιστάμενων πλαισίων, τα οποία θεωρούνται κατάλληλα σε γενικές γραμμές. Η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού στον κοινωνικό τομέα θεωρείται το σωστό εργαλείο για τη στήριξη των προσπαθειών των κρατών μελών να ενισχύσουν την επάρκεια των συντάξεων.

[Ερωτήσεις 3-4] Αναγνωρίζεται ευρέως ότι είναι αναγκαίο να αυξηθεί η **πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης**. Ορισμένοι από όσους απάντησαν στο ερωτηματολόγιο πιστεύουν ότι το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης πρέπει να καθορίζεται βάσει εθνικών πολιτικών με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων· άλλοι πιστεύουν ότι πρέπει να εξελίσσεται ανάλογα με το προσδόκιμο ζωής, ενώ λίγοι προτείνουν να λαμβάνεται υπόψη το προσδόκιμο ζωής (ή το προσδόκιμο υγιούς ζωής) των διαφόρων επαγγελματιών. Το ΕΚ προτείνει να δοθεί προτεραιότητα στο να διασφαλίζεται ότι οι εργαζόμενοι εργάζονται έως το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης. Πολλοί από όσους απάντησαν υπογραμμίζουν ότι οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα των συντάξεων πρέπει να συνοδεύονται από ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας, ευκαιρίες για διά βίου μάθηση, αποτελεσματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και υγείας και από τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Εντοπίζονται σχέσεις με πολλά στοιχεία της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», μεταξύ άλλων την ανάγκη για μεγαλύτερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας και τον αντίκτυπο της συνταξιοδοτικής πολιτικής στα ποσοστά φτώχειας. Το ΕΚ προτείνει να ενσωματωθούν οι ολιστικοί στόχοι της Πράσινης Βίβλου στη στρατηγική «Ευρώπη 2020».

[Ερώτηση 14] Όσοι απάντησαν αναγνώρισαν τον πολύ σημαντικό ρόλο που μπορεί διαδραματίσει η ΕΕ στον **συντονισμό πολιτικής** στον τομέα των συντάξεων, με τη διευκόλυνση της εποπτείας, του συντονισμού και της αμοιβαίας ανταλλαγής διδαγμάτων μεταξύ των κρατών μελών. Το υφιστάμενο πλαίσιο της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού, το φόρουμ για τις συντάξεις και ευρύτερα το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης και η στρατηγική «Ευρώπη 2020» θεωρείται ότι επαρκούν σε μεγάλο βαθμό. Αλλά θα ήταν σημαντική η εμβάθυνση του υφιστάμενου πλαισίου, π.χ. μέσω της στενότερης συνεργασίας μεταξύ της επιτροπής οικονομικής πολιτικής (ΕΟΠ) και της επιτροπής κοινωνικής πολιτικής (ΕΚΠ). Το ΕΚ θεωρεί ότι θα ήταν εποικοδομητική μια ευρωπαϊκή πλατφόρμα για τις συντάξεις στην οποία θα μετέχουν εκπρόσωποι των θεσμικών οργάνων της ΕΕ μαζί με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και ότι, για να αποφευχθούν οι επικαλύψεις, πρέπει να ληφθεί υπόψη το υπάρχον «φόρουμ για τις συντάξεις».

Απαντήσεις σε ερωτήσεις που αφορούν τον κανονισμό

[Ερώτηση 5] Οι περισσότεροι από όσους απάντησαν τάχθηκαν υπέρ της αναθεώρησης της οδηγίας για τα ιδρύματα που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών (οδηγία ΙΕΣΠ) ούτως ώστε να αποσαφηνιστούν τυχόν νομικές αβεβαιότητες που συνδέονται με την διασυννοριακή δραστηριότητα και υπέβαλαν προτάσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να γίνει αυτό.

[Ερωτήσεις 6-7] Υπήρξε καθολική υποστήριξη υπέρ της άρσης των εμποδίων στην κινητικότητα που δημιουργούν οι συνταξιοδοτικοί κανόνες, αλλά μικρότερη συμφωνία σχετικά με το τι θα πρέπει να συνεπάγεται αυτό στην πράξη. Οι περισσότεροι από όσους απάντησαν στο ερωτηματολόγιο οι οποίοι εξέτασαν το ζήτημα του **συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης** στο πλαίσιο του κανονισμού αριθ. 883/2004 θεωρούσαν ότι ο συντονισμός είναι αποτελεσματικός και ότι δεν υπάρχει ανάγκη για τροποποίηση του εν λόγω κανονισμού ούτε για επέκταση του πεδίου του.

Σχεδόν όλοι όσοι ασχολήθηκαν με τη **δυνατότητα μεταφοράς των επικουρικών συντάξεων** τάχθηκαν υπέρ μιας πρωτοβουλίας σε επίπεδο ΕΕ. Μια συντονιστική προσέγγιση ανάλογη με αυτή που προβλέπεται στον κανονισμό αριθ. 883/2004 θεωρήθηκε ότι θα ήταν ακατάλληλη για τα επικουρικά συνταξιοδοτικά συστήματα και η πλειονότητα τάχθηκε κατά της ιδέας της επανεξέτασης των θεμάτων μεταφοράς. Η προσέγγιση της απόκτησης και της διατήρησης που ακολουθήθηκε τα τελευταία χρόνια συγκέντρωσε ευρεία αποδοχή, μεταξύ άλλων και στο ΕΚ, ενώ άλλοι ενδιαφερόμενοι εξακολούθησαν να αντιτάσσονται σθεναρά. Μεγάλη αποδοχή συγκέντρωσε η ιδέα μιας υπηρεσίας παρακολούθησης, αν και με έμφαση στις υπηρεσίες εθνικού επιπέδου, τουλάχιστον σε πρώτη φάση.

[Ερώτηση 8] Όσον αφορά τα **κεφαλαιοποιητικά συνταξιοδοτικά συστήματα και προϊόντα**, οι εργαζόμενοι, οι συνταξιούχοι και οι ασφαλιστικές εταιρείες θεωρούν ότι είναι αναγκαίο να αναθεωρηθεί η νομοθεσία της ΕΕ για να διασφαλιστεί η συνεκτικότητα των κανονισμών και της επιτήρησης. Οι εργοδότες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία ήταν λιγότεροι ανοιχτοί σε περαιτέρω πρωτοβουλίες της ΕΕ.

[Ερώτηση 9] Όσον αφορά τους τρόπους για τη διασφάλιση της **ισορροπίας μεταξύ κινδύνου, ασφάλειας και οικονομικής προσιτότητας**, επικράτησε το αίσθημα ότι η ΕΕ πρέπει να αποφύγει τη δεσμευτική κανονιστική ρύθμιση αλλά, αντίθετα, πρέπει να ενθαρρύνει τη σχετική εθνική ρύθμιση και έναν μη δεσμευτικό κώδικα της ΕΕ (σύσταση).

[Ερώτηση 10] Το ζήτημα ενός **καθεστώτος φερεγγυότητας για τα συνταξιοδοτικά ταμεία** εξετάστηκε κυρίως από τις οργανώσεις εργοδοτών, τα συνταξιοδοτικά ταμεία και τους παρόχους υπηρεσιών, με μικρή συμβολή των μελών και των δικαιούχων. Οι περισσότεροι από όσους απάντησαν υποστήριζαν την εποπτεία βάσει κινδύνου, επισημαίνοντας ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην ουσία έναντι του τύπου. Η σωστή προσέγγιση πρέπει να βασίζεται στη φύση και στη διάρκεια των συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων, λαμβανομένων υπόψη των πρόσθετων μηχανισμών ασφάλειας για την άμβλυνση του κινδύνου τους οποίους διαθέτουν τα συνταξιοδοτικά ταμεία. Το ΕΚ θεωρεί ότι i) οι χρηματοπιστωτικές αγορές μπορούν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά μόνον όταν υπάρχει εμπιστοσύνη και, για τον λόγο αυτό, απαιτούνται σταθεροί προληπτικοί κανόνες για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένων των ΙΕΣΠ, και ότι ii) τα ποιοτικά στοιχεία του σχεδίου «Φερεγγυότητα II» αποτελούν μια πολύτιμη αφετηρία για την ενίσχυση της εποπτείας των ΙΕΣΠ.

[Ερώτηση 11] Όσοι απάντησαν συμφωνούν σχετικά με την ανάγκη για **προστασία από την αφερεγγυότητα των εργοδοτών που χρηματοδοτούν συντάξεις**, αλλά μόνον το ΕΚ και μια

μειοψηφία επιθυμούν επιπλέον νομοθεσία της ΕΕ, διότι η προστασία αυτή, σύμφωνα με τους περισσότερους, διασφαλίζεται με τον βέλτιστο τρόπο σε εθνικό επίπεδο. Η εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας της ΕΕ και η αποτελεσματικότητα των εθνικών μέτρων πρέπει να αναλυθούν προτού εξεταστεί το ενδεχόμενο τροποποίησης του νομοθετικού πλαισίου της ΕΕ.

[Ερώτηση 12] Σχετικά με τον εκσυγχρονισμό των ελάχιστων απαιτήσεων γνωστοποίησης για τα συνταξιοδοτικά προϊόντα, όσοι απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, μεταξύ άλλων και το ΕΚ, υπογράμμισαν την ανάγκη για σαφή και συγκρίσιμα στοιχεία και θεωρούν, ως επί το πλείστον, ότι υπάρχει περιθώριο για προστιθέμενη ευρωπαϊκή αξία.

[Ερώτηση 13] Αν και αναγνωρίζουν ότι είναι σημαντικό να υπάρχουν σωστές **αυτόματες επιλογές** όσον αφορά τη συμμετοχή και την επένδυση σε ένα συνταξιοδοτικό πρόγραμμα, λίγοι από όσους απάντησαν στο ερωτηματολόγιο θεώρησαν ότι είναι αναγκαίο ή ακόμα και τεχνικά εφικτό να αναπτυχθεί μια κοινή προσέγγιση σε επίπεδο ΕΕ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗ, ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΕΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ, ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΞΕΙΣ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΚΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΕ

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ (2020) ^(iv)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περίουσια κά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
ΑΤ	17,9/ 21,4	62,6/ 59,4 ##	65/60	65/60	65/65	4,9	<p>ΕΣΧ 3- Κατόπιν διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους και σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές, πρέπει να ληφθούν μέτρα για τον περαιτέρω περιορισμό της πρόσβασης στο τρέχον σύστημα πρόωρης συνταξιοδότησης ατόμων με μακροχρόνιες περιόδους ασφάλισης και να ληφθούν μέτρα για τη μείωση της μεταβατικής περιόδου για την εναρμόνιση της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης μεταξύ ανδρών και γυναικών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα και η επάρκεια του συνταξιοδοτικού συστήματος. Πρέπει να εφαρμόζονται αυστηρά οι όροι πρόσβασης στο σύστημα συνταξιοδότησης λόγω αναπηρίας.</p>	<p>Το 2010 καθορίστηκαν δύο τομείς για μεταρρύθμιση: Πρώτον, από το 2014 θα εφαρμόζονται αυστηρότεροι κανόνες όσον αφορά την πρόωρη συνταξιοδότηση των ατόμων με μακροχρόνιες περιόδους ασφάλισης («Hacklerregelung»), αυξάνοντας την απαιτούμενη ηλικία κατά 2 έτη, δηλαδή από το 60ο στο 62ο έτος για τους άνδρες, και από το 55ο στο 57ο έτος για τις γυναίκες, και υπολογίζοντας ως περιόδους εισφορών μόνο την ενεργό απασχόληση. Δεύτερον, από το 2011 οι συντάξεις αναπηρίας εξαρτώνται από τη συμμετοχή σε μέτρο αποκατάστασης. Επιπλέον, έχει δημιουργηθεί ένα κεντρικό σύστημα για την αξιολόγηση των αιτήσεων για αυτό το είδος συντάξεων.</p> <p>Έχει συσταθεί ομάδα εργασίας για να αναπτύξει περαιτέρω μεταρρυθμίσεις με βάση μια πρόταση που υποβλήθηκε από τους κοινωνικούς εταίρους τον Οκτώβριο του 2011.</p>

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιουσιακά στοιχεία των συνταξιωτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
BE	17,5/ 21,1**	61,2/ 61,9##	65/65	65/65	-	3,3 (v)	<p>ΕΣΧ 2- Να ληφθούν μέτρα για τη βελτίωση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών. Σύμφωνα με το πλαίσιο της τριπλής στρατηγικής της ΕΕ, πρέπει να δοθεί έμφαση στη μείωση των δαπανών λόγω γήρανσης, ιδίως με την αποφυγή της πρόωρης εξόδου από την αγορά εργασίας, προκειμένου να αυξηθεί σημαντικά η πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης. Θα μπορούσαν να εξεταστούν μέτρα όπως η σύνδεση της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής.</p>	<p>Από την 1η Ιανουαρίου 2012 θεσπίστηκαν νέοι κανόνες σχετικά με την ηλικία και τη σταδιοδρομία για τη νόμιμη πρόωρη συνταξιοδότηση. Η ηλικία θα αυξηθεί σταδιακά από το 60ό στο 62ο έτος από το 2016 (2012: 60ό έτος· 2013: 60,5 έτη· 2014: 61ο έτος· 2015: 61,5 έτη· 2016: 62ο έτος). Ο αριθμός των απαιτούμενων ετών εργασίας θα αυξηθεί, επίσης, σταδιακά από 35 σε 40 έτη από το 2015 (2012: 35 έτη· 2013: 38 έτη· 2014: 39 έτη· 2015: 40 έτη). Στον δημόσιο τομέα, ο αριθμός των απαιτούμενων ετών εργασίας θα αυξηθεί από 5 σε 40 έτη από το 2015 (2012: 5 έτη· 2013: 38 έτη· 2014: 39 έτη· 2015: 40 έτη). Επί του παρόντος συζητούνται μεταβατικά μέτρα. Το βασικό διάταγμα εφαρμογής αναμένεται να εκδοθεί έως τον Απρίλιο του 2012.</p> <p>Οι όροι όσον αφορά την ηλικία και τα έτη εργασίας για τη συμβατική πρόωρη συνταξιοδότηση (προσυνταξιοδότηση/γέφυρα συνταξιοδότησης) θα αυξηθούν, επίσης, από την 1η Ιανουαρίου 2012. Γενικά, η ηλικία θα αυξηθεί από το 58ο στο 60ό έτος και ο αριθμός των απαιτούμενων ετών εργασίας θα αυξηθεί από 38 σε 40 έτη για τους άνδρες και από 35 σε 40 έτη για τις γυναίκες, στις συλλογικές συμβάσεις που συνάπτονται μετά την 31/12/2011. Οι παλαιότερες συλλογικές συμβάσεις θα ευθυγραμμιστούν σταδιακά με αυτές τις νέες απαιτήσεις μεταξύ του 2012 και του 2024. Στην περίπτωση ομαδικών απολύσεων από εταιρείες που βρίσκονται σε φάση αναδιάρθρωσης ή που αντιμετωπίζουν δυσκολίες, η ελάχιστη ηλικία θα αυξηθεί από το 52ο στο 55ο έτος μεταξύ του 2012 και του 2018. Το σύστημα μερικής προσυνταξιοδότησης θα καταργηθεί από την 1/1/2012.</p>

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιοριστικά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
BG	13,6/ 17	64,1/ 64,1 #	63/60	63/60	65/63	μ.δ.	<p>ΕΣΧ 3- Να εφαρμοστούν τα συμφωνηθέντα μέτρα με τους κοινωνικούς εταίρους στο πλαίσιο της τρέχουσας μεταρρύθμισης των συντάξεων, να εφαρμοστούν νωρίτερα ορισμένα από τα κυριότερα μέτρα της μεταρρύθμισης που θα συμβάλουν στην αύξηση της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης και στη μείωση της πρόωρης εξόδου, π.χ. με τη σταδιακή αύξηση των ετών καταβολής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, και να ενισχυθούν οι πολιτικές που βοηθούν τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας να εργαστούν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.</p>	<p>Αρχικά, η μεταρρύθμιση του 2011 προέβλεπε αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης από το 63ο/60ό έτος (άνδρες/γυναίκες) στο 65ο/63ο έτος μεταξύ του 2021 και του 2026, ενώ για τα άτομα χωρίς πλήρη σταδιοδρομία, στο 67ο έτος (για τα δύο φύλα από το 2024). Οι περίοδοι εισφοράς επιμηκύνονται, επίσης, για διάφορες κατηγορίες εργαζομένων, με αύξηση των ποσοστών των εισφορών το 2011 και το 2017, και αύξηση των ποσοστών συσσώρευσης το 2017.</p> <p>Στα μέσα Νοεμβρίου 2011, η κυβέρνηση πρότεινε, κατά την κοινοβουλευτική συζήτηση σχετικά με το σχέδιο προϋπολογισμού 2012, να εφαρμοστούν νωρίτερα μερικές βασικές συνιστώσες της μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού συστήματος που είχαν προβλεφθεί προηγουμένως για το 2021. Για τον σκοπό αυτό το Κοινοβούλιο, στις αρχές Δεκεμβρίου του 2012, ενέκρινε νομοθετικές αλλαγές που προβλέπουν τη σταδιακή αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης και για τα δύο φύλα κατά 4 μήνες ανά έτος - από την 1η Ιανουαρίου 2012 έως τη συμπλήρωση της ηλικίας συνταξιοδότησης των 65 ετών για τους άνδρες και των 63 ετών για τις γυναίκες.</p>

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικιακής συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιοριστικά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
CY	18,1/20,9**	62,8	65/65	65/65	-	μ.δ.	ΕΣΧ 3 - Να βελτιωθεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών εφαρμόζοντας μεταρρυθμιστικά μέτρα για τον έλεγχο των δαπανών για συντάξεις και υγειονομική περίθαλψη, προκειμένου να περιοριστεί η προβλεπόμενη αύξηση των δαπανών λόγω γήρανσης. Για τις συντάξεις, να παραταθούν τα έτη καταβολής εισφορών, να συνδεθεί η ηλικία συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής ή να θεσπιστούν άλλα μέτρα με ισοδύναμες δημοσιονομικές επιπτώσεις, μεριμνώντας παράλληλα για την αντιμετώπιση του υψηλού ποσοστού κινδύνου φτώχειας για τους ηλικιωμένους. Για την υγειονομική περίθαλψη, να ληφθούν περαιτέρω μέτρα για να επιταχυνθεί η εφαρμογή του εθνικού συστήματος ασφάλισης υγείας.	Σύμφωνα με τη μεταρρύθμιση του ταμείου κοινωνικής ασφάλισης το 2009, 1) τα ποσοστά των εισφορών θα αυξηθούν κατά 1,3 ποσοστιαία μονάδα μεταξύ του 2009 και του 2039 σε πενταετή χρονικά διαστήματα, 2) οι περίοδοι εισφορών για επιλεξιμότητα σύνταξης γήρατος αυξήθηκαν με αύξηση της ελάχιστης περιόδου εισφορών από 3 σε 10 έτη, 3) θεσπίστηκε ένα εξαετές ανώτατο όριο συνυπολογισμού των περιόδων εκπαίδευσης/κατάρτισης στο ανταποδοτικό σύστημα, 4) περιορίστηκε η πρόσβαση σε παροχές ανεργίας για τους δικαιούχους επαγγελματικών συντάξεων, 5) θα διεξάγεται περιοδική αναλογιστική επανεξέταση του συνταξιοδοτικού συστήματος. Μια δέσμη μέτρων εξυγίανσης ανακοινώθηκε τον Αύγουστο του 2011, μεταξύ των οποίων 1) μόνιμη συμβολή του 3% των ακαθάριστων αποδοχών των υπαλλήλων του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα για τις δημόσιες συντάξεις - από 1/10/2011, 2) συμπερίληψη των νεοεισερχομένων δημοσίων υπαλλήλων μόνο στο ταμείο κοινωνικής ασφάλισης (και όχι στο σύστημα επαγγελματικών συντάξεων) - από 1/10/2011, 3) αύξηση του ποσοστού εισφοράς στο ταμείο χηρών και ορφανών κατά 1,25 ποσοστιαία μονάδα, στο 2% των ακαθάριστων αποδοχών - από την 1/10/2011.

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικιακής συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιουσιακά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
CZ	15,5/ 19	61,5/ 59,6	62/60	63 έτη και 10 μήνες/63 έτη και 8 μήνες	65/65	4,6	<p>ΕΣΧ 2- Να τεθεί σε εφαρμογή η προγραμματιζόμενη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος ώστε να βελτιωθεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών και να εξασφαλιστεί η μελλοντική επάρκεια των συντάξεων. Οι επιπλέον προσπάθειες πρέπει να επικεντρωθούν σε περαιτέρω αλλαγές του δημόσιου πυλώνα, ώστε να διασφαλίζεται ότι το σύστημα δεν θα δημιουργεί δημοσιονομικές ανισορροπίες στο μέλλον, και στην ανάπτυξη της ιδιωτικής αποταμίευσης. Με στόχο την αύξηση της πραγματικής ηλικιακής συνταξιοδότησης, θα μπορούσαν να εξεταστούν μέτρα όπως, για παράδειγμα, η σύνδεση της νόμιμης ηλικιακής συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής. Να εξασφαλιστεί ότι το προβλεπόμενο κεφαλαιοποιητικό σύστημα προσελκύει ευρεία συμμετοχή και είναι κατάλληλα σχεδιασμένο ώστε οι διοικητικές δαπάνες να χαρακτηρίζονται από διαφάνεια και να παραμένουν χαμηλές.</p>	<p>Μεταρρύθμιση των συντάξεων του 2011: Ο δημόσιος πυλώνας που ισχύει από την 30ή Σεπτεμβρίου περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> - αυξήσεις της ηλικιακής συνταξιοδότησης που θα συνεχίσει να αυξάνεται, ιδίως για τις γυναίκες με παιδιά, με σκοπό την ενοποίηση της ηλικιακής συνταξιοδότησης όλων των ατόμων που καταβάλλουν εισφορές μετά το 2040. Όταν επιτευχθεί μια κοινή ηλικία συνταξιοδότησης, αυτή θα συνεχίσει να αυξάνεται κατά δύο μήνες ανά έτος γέννησης μέχρις ότου επέλθει περαιτέρω τροποποίηση· - μεγαλύτερη σύνδεση των συντάξεων με τις εισφορές στο δημόσιο πυλώνα· - αυστηρότερος κανόνας τιμαριθμικής αναπροσαρμογής: ο προηγούμενος κανόνας όριζε ένα κατώτατο όριο για τις αυξήσεις των συντάξεων, τώρα το όριο είναι δεσμευτικό· - παράταση της περιόδου αξιολόγησης για τον υπολογισμό των συντάξεων· - αυστηρότερη εφαρμογή των επιλογών πρόωρης συνταξιοδότησης. <p>Μεταρρύθμιση των συντάξεων του 2013: Ο ιδιωτικός πυλώνας εγκρίθηκε. Θα αρχίσει να ισχύει το 2013. Προβλέπει ότι οι εργαζόμενοι θα μπορούν να μεταφέρουν 3 εκατοστιαίες μονάδες από τις πληρωμές της υποχρεωτικής τους ασφάλισης συντάξεων σε ιδιωτικά ταμεία αρχής γενομένης από το 2013, με την προϋπόθεση ότι θα προστεθεί η εισφορά 2 ακόμη εκατοστιαίες μονάδες από το εισόδημά τους. Η μεταφορά θα είναι προαιρετική για τα άτομα ηλικίας έως 35 ετών. Τα άτομα άνω των 35 ετών θα μπορούν να συμμετάσχουν μόνο μετά την παρέλευση του πρώτου εξαμήνου του 2013.</p> <p>Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τη μεταρρύθμιση του 2010, οι περίοδοι σπουδών δεν προσμετρώνται πλέον και η απαιτούμενη ασφαλιστική περίοδος θα αυξηθεί από 25 σε 35 έτη το 2019.</p>

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιουσιακά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
DE	17,8/ 20,9	62,6/ 61,9	65/65	65 έτη και 9 μήνες/65 έτη και 9 μήνες	67/67	5,2 (x)		Το 2007 ψηφίστηκε νομοθεσία για αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης από το 65ο στο 67ο έτος μεταξύ του 2012 και του 2029. Ωστόσο, η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος θα οδηγήσει σε μείωση του επιπέδου παροχών, γεγονός που προβλέπεται να αντισταθμιστεί από τις συντάξεις του κεφαλαιοποιητικού συστήματος. Για την πρόληψη της φτώχειας στην τρίτη ηλικία, ο υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων ανακοίνωσε ένα νέο συμπλήρωμα σύνταξης («Zuschussrente») το οποίο βρίσκεται υπό συζήτηση. Επιπλέον, συζητείται η επέκταση της κάλυψης από κοινωνική ασφάλιση συνταξιοδότησης για τους αυτοαπασχολούμενους που δεν είναι μέλη συστημάτων υποχρεωτικής ασφάλισης συνταξιοδότησης.
DK	17/ 19,7	63,2/ 61,4	65/65	(66/66)	67+/67+	43,3 (w)	ΕΣΧ 2- Για την ενίσχυση της απασχόλησης και της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών, πρέπει να ληφθούν περαιτέρω μέτρα για να αυξηθεί μακροπρόθεσμα η προσφορά εργασίας, με εφαρμογή της πρόσφατης μεταρρύθμισης του συστήματος εθελοντικής πρόωρης συνταξιοδότησης (VERP), με τη μεταρρύθμιση του συστήματος αναπηρικών συντάξεων και με τη βελτιωμένη στόχευση στα συστήματα επιδοτούμενης απασχόλησης (σύστημα «flex-job») για τις πιο ευάλωτες ομάδες.	Η μεταρρύθμιση του 2006 αύξησε το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης από το 65ο στο 67ο έτος (μεταξύ 2024 και 2027) και συνέδεσε την ηλικία συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής μετά το 2027. Σύμφωνα με τη μεταρρύθμιση που συμφωνήθηκε τον Μάιο του 2011, η αύξηση θα τεθεί σε ισχύ πέντε έτη νωρίτερα από ό,τι προβλεπόταν από τη δέσμη του 2006 (το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης θα αυξάνεται σταδιακά κατά ένα εξάμηνο μεταξύ 2019 και 2022). Το φθινόπωρο του 2011 ψηφίστηκε νομοθεσία για τη μεταρρύθμιση της πρόωρης συνταξιοδότησης που είχε προταθεί από την ΕΣΧ.

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περίουσια κά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
ΕΕ	14,2/ 19,4	62,6	63/61	64/64	65/65	6,9		Τα κύρια μέτρα πολιτικής που τέθηκαν σε εφαρμογή κατά την περίοδο 2009-2011 ήταν ad hoc αλλαγές στον κανόνα της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των συντάξεων για το 2009 που εξομάλυναν την αξία των ονομαστικών συντάξεων, καθώς και η προσωρινή αναστολή των μεταβιβάσεων στο κεφαλαιοποιητικό συνταξιοδοτικό σύστημα κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2009 και το 2010. Οι μεταβιβάσεις αυτές συνεχίστηκαν εν μέρει το 2011 και πλήρως από το 2012, με την εφαρμογή ενός μηχανισμού αντιστάθμισης για την περίοδο 2014-2017. Η ηλικία συνταξιοδότησης θα αυξηθεί στο 65ο έτος κατά την περίοδο 2017-2026. Στο υποχρεωτικό κεφαλαιοποιητικό συνταξιοδοτικό σύστημα, η κρίση έχει οδηγήσει σε αυστηρότερο έλεγχο και σε σαφέστερους κανόνες για τη διαχείριση των κεφαλαίων καθώς και σε μεγαλύτερη ευελιξία για τους εργαζομένους και τους εργοδότες.

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιουσιακά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
EL	18,5/ 20,4	61,3/ 61,6	65/60	65/65	Ηλικία συνταξιοδότησης που συνδέεται με το προσδόκιμο ζωής (69 έτη και 4 μήνες για άνδρες και γυναίκες το 2060)	0,0	<p>Μνημόνιο συνεννόησης. Σύμφωνα με το μνημόνιο συνεννόησης: Τα υφιστάμενα συνταξιοδοτικά ταμεία θα συγχωνευθούν σε τρία. Η μεταρρύθμιση θα εισαγάγει έναν νέο σύστημα για να ενισχυθεί η σύνδεση μεταξύ εισφορών και παροχών, με ενιαίους κανόνες που θα ισχύουν κατ' αναλογία για όλους τους υφιστάμενους και τους μελλοντικούς εργαζομένους. Η κανονική ηλικία συνταξιοδότησης θα είναι το 65ο έτος και θα αυξάνεται παράλληλα με το προσδόκιμο ζωής. Οι παροχές θα υφίστανται τιμαριθμική αναπροσαρμογή. Η μεταρρύθμιση θα περιορίσει επίσης την πρόωγη συνταξιοδότηση, μεταξύ άλλων για όσους ήταν ασφαλισμένοι πριν το 1993, και θα περιορίσει τον κατάλογο των βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματιών. Το νέο σύστημα θα περιλαμβάνει, επίσης, κοινωνική σύνταξη, ελεγχόμενη με βάση τα οικονομικά μέσα, για όλους τους πολίτες που έχουν συμπληρώσει την κανονική ηλικία συνταξιοδότησης, έτσι ώστε να παρέχεται ένα σημαντικό δίκτυο ασφαλείας, σύμφωνα με τη δημοσιονομική βιωσιμότητα.</p> <p>Τα επικουρικά συνταξιοδοτικά ταμεία θα αναθεωρηθούν για να εξαλειφθούν οι ανισότητες, θα εισαχθεί μια αυστηρότερη σύνδεση μεταξύ παροχών και εισφορών για να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα όλων των ταμείων και να μειωθεί ο αριθμός τους. Οι συντάξεις αναπηρίας και οι εφάπαξ συντάξεις των δημόσιων υπαλλήλων και των υπαλλήλων δημόσιων επιχειρήσεων θα αναθεωρηθούν.</p>	<p>Τον Ιούλιο του 2010 το Κοινοβούλιο ψήφισε μια ολοκληρωμένη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος όσον αφορά τα συστήματα κύριας σύνταξης σύμφωνα με το μνημόνιο συνεννόησης. Η μεταρρύθμιση απλοποιεί το ιδιαίτερος κατακερματισμένο συνταξιοδοτικό σύστημα, βελτιώνει τη διαφάνεια και τη δικαιοσύνη, αυξάνει την ηλικία συνταξιοδότησης και μειώνει τη γενναιοδωρία των επιδομάτων. Οι νέοι καθολικά δεσμευτικοί κανόνες σχετικά με τα δικαιώματα, τις εισφορές, τη συσσώρευση και την τιμαριθμική αναπροσαρμογή των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων ισχύουν για τα κύρια συνταξιοδοτικά ταμεία (ΙΚΑ, ΟΓΑ, ΟΑΕΕ, ταμείο των υπαλλήλων του Δημοσίου, ταμείο των υπαλλήλων της Τράπεζας της Ελλάδος). Η συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση θα εφαρμοστεί κατ' αναλογία σε όλους τους υφιστάμενους και μελλοντικούς εργαζομένους. Τα κύρια στοιχεία της μεταρρύθμισης είναι τα εξής:</p> <p>i) Θέσπιση μιας νέας βασικής σύνταξης ύψους 360 ευρώ/μήνα (12 πληρωμές κατ' έτος).</p> <p>ii) Το νέο σύστημα θεσπίζει ποσοστά συσσώρευσης που έχουν το ίδιο προφίλ για όλους τους εργαζομένους, τα οποία εξαρτώνται μόνο από τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου (κυμαινόμενα από 0,8% έως 1,5% των προσόδων).</p> <p>iii) Η μεταρρύθμιση αυξάνει τη νομίμως προβλεπόμενη ηλικία συνταξιοδότησης από τα 60 στα 65. Η ελάχιστη ηλικία συνταξιοδότησης ορίζεται στα 60· εφαρμόζονται κυρώσεις για τα άτομα που δεν έχουν συμπληρώσει πλήρη περίοδο καταβολής εισφορών.</p> <p>iv) Η πλήρης περίοδος καταβολής εισφορών αυξάνεται σε 40 έτη (από τα 35 έτη που είναι σήμερα).</p> <p>v) Από το 2021, η ελάχιστη ηλικία και η νομίμως προβλεπόμενη ηλικία συνταξιοδότησης θα προσαρμόζονται σύμφωνα με τις αλλαγές στο προσδόκιμο ζωής ανά τρία έτη.</p> <p>vi) Εξίσωση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης ανδρών και γυναικών στον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα έως το 2013.</p> <p>vii) Η τιμαριθμική προσαρμογή των επιδομάτων (συμπεριλαμβανομένης της κύριας σύνταξης) δεν θα υπερβαίνει τον πληθωρισμό ΕνΔΤΚ.</p> <p>viii) Τα συντάξιμα έσοδα θα υπολογίζονται βάσει του συνόλου των εσόδων διαχρονικά.</p> <p>Η νέα νομοθεσία περιλαμβάνει μια ρήτρα βιωσιμότητας (άρθρο 11.β.1 του νόμου 3863 της 15ης Ιουλίου 2010) η οποία προβλέπει ότι εάν οι μακροπρόθεσμες προβλέψεις</p>

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιορισμός στοιχείων των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
ES	18,5/ 22,7	61,2/ 63,4	65/65	65/65 (66 έτη και 4 μήνες/66 έτη και 4 μήνες)	67/67	8,1	<p>ΕΣΧ 2- Να εγκριθεί η προτεινόμενη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος για να αυξηθεί η νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης και να αυξηθεί ο αριθμός των ετών εργασίας για τον υπολογισμό των συντάξεων, όπως σχεδιάστηκε· να επανεξετάζονται τακτικά οι συνταξιοδοτικές παράμετροι σε σχέση με την εξέλιξη του προσδόκιμου ζωής, όπως σχεδιάστηκε, και να αναπτυχθούν περαιτέρω μέτρα για τη βελτίωση της διά βίου μάθησης για τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας.</p>	<p>Η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος το 2010/2011 αύξησε το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης από το 65ο στο 67ο έτος (εφαρμόζεται σταδιακά μεταξύ του 2013 και του 2027) και αύξησε τη διάρκεια της περιόδου εισφορών που γεννά δικαίωμα πλήρους σύνταξης από τα 35 στα 37 έτη· η ηλικία πρόωρης συνταξιοδότησης αυξήθηκε από το 61ο στο 63ο έτος (αλλά στη διάρκεια της οικονομικής κρίσης διατηρείται η δυνατότητα συνταξιοδότησης στα 61 για όσους έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον 33 έτη εισφορών)· αύξησε τις ποινές σε περίπτωση πρόωρης συνταξιοδότησης, παρέτεινε την περίοδο των εισφορών που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της βασικής σύνταξης από 15 σε 25 έτη το 2022, εισήγαγε παράγοντα βιωσιμότητας από το 2027 με κυκλικές αναθεωρήσεις ανά 5 έτη, εισήγαγε μεγαλύτερες περιόδους συνυπολογισμού της φροντίδας των παιδιών, και απλοποίησε το σύστημα (τα συστήματα για τους γεωργούς και τους οικιακούς βοηθούς ενσωματώθηκαν στο γενικό σύστημα).</p> <p>Στις 28 Οκτωβρίου 2011 η κυβέρνηση ενέκρινε η συνολική στρατηγική για την απασχόληση για τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας 2012-2014 (στα ισπανικά: στρατηγική «55 y Más»). Η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί θεμελιώδες συμπλήρωμα της μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού συστήματος που εγκρίθηκε τον Σεπτέμβριο του τρέχοντος έτους. Η στρατηγική «55 y Más» προβλέπει τέσσερις στόχους: i) την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης και μείωση της ανεργίας για τη συγκεκριμένη ομάδα· ii) τη βοήθεια για τη διατήρηση των θέσεων εργασίας· iii) τη βελτίωση των όρων εργασίας και iv) την ενίσχυση της εκ νέου ενσωμάτωσης στην αγορά εργασίας.</p>

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιουσιακά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
FI	17,5/ 21,5	62,3/ 61,1	65/65, 63-68	65/65, 63-68	-	76,8	ΕΣΧ 4- Να ληφθούν μέτρα για τη βελτίωση της απασχολησιμότητας των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας και για τη συμμετοχή τους στη διά βίου μάθηση. Να ληφθούν περαιτέρω μέτρα, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους και σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές, για να ενθαρρύνονται οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας να παραμείνουν στην αγορά εργασίας, μέσω μέτρων για τη μείωση της πρόωρης εξόδου και την αύξηση της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης. Με βάση το ήδη ισχύον σύστημα σύνδεσης των συνταξιοδοτικών παροχών με το προσδόκιμο ζωής, να εξεταστεί η σύνδεση της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής.	Το 2009 η Φινλανδία συνέδεσε τις συνταξιοδοτικές παροχές με έναν συντελεστή προσδόκιμου ζωής. Το 2009 η κυβέρνηση και οι οργανώσεις της αγοράς εργασίας συμφώνησαν να αυξήσουν την πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης τουλάχιστον στα 62,4 έτη από το 2025.

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιουσιακά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
FR	18,7/ 23,2**	60,3/ 59,8	60- 65/60-65	62- 67/62-67	-	0,8 (v)	ΕΣΧ 1- Να εξασφαλιστεί η συνιστώμενη μέση ετήσια δημοσιονομική προσπάθεια υπέρβασης του 1% του ΑΕγχΠ κατά την περίοδο 2010-2013 και να εφαρμοστεί η διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος έως το 2013, σύμφωνα με τις συστάσεις του Συμβουλίου βάσει της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος, έτσι ώστε το υψηλό ποσοστό του δημόσιου χρέους σε σχέση με το ΑΕγχΠ να τεθεί σε πτωτική πορεία και να εξασφαλιστεί ικανοποιητική πρόοδος στο μεσοπρόθεσμο στόχο στη συνέχεια· να προσδιοριστούν τα αντίστοιχα αναγκαία μέτρα για το 2012 και μετά, να ληφθούν πρόσθετα μέτρα, αν χρειαστεί, και να χρησιμοποιηθούν τυχόν απροσδόκητα έσοδα για να επιταχυνθεί η μείωση του ελλείμματος και του δημόσιου χρέους, όπως σχεδιάστηκε· να εξακολουθήσει να επανεξετάζεται η βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος και να ληφθούν συμπληρωματικά μέτρα, εάν χρειαστεί.	Η μεταρρύθμιση των εκ του νόμου συνταξιοδοτικών συστημάτων εγκρίθηκε από το γαλλικό Κοινοβούλιο το Νοέμβριο του 2010. Το στοιχείο της μεταρρύθμισης που έλαβε τη μεγαλύτερη δημοσιότητα ήταν η βαθμιαία αύξηση της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης από το 60ό στο 62ο έτος από το 2018 (τελευταίο σχέδιο: από το 2017, αν και δεν έχει ακόμη ψηφιστεί η σχετική νομοθεσία). Η μεταρρύθμιση περιλαμβάνει μια σειρά άλλων μέτρων, όπως η σταδιακή εναρμόνιση των συντελεστών που διέπουν τις εισφορές, μεταξύ των συστημάτων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, ή τη θέσπιση δικαιώματος πρόωρης συνταξιοδότησης (από την ηλικία των 60 ετών) για τους εργαζομένους με μερική ανικανότητα προς εργασία. Έχουν επίσης πραγματοποιηθεί ορισμένες τεχνικές αλλαγές για να προωθηθεί η ανάπτυξη των κεφαλαιοποιητικών συνταξιοδοτικών συστημάτων.

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιουσιακά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
ΗΥ	14,1/ 18,2	60,1/ 58,7	62/62	64/64	65/65	13,1		<p>Η μεταρρύθμιση του 2009 1) αύξησε τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης από το 62ο στο 65ο έτος μεταξύ του 2014 και του 2022 2), θέσπισε λιγότερο γενναιοδωρη τιμαριθμική αναπροσαρμογή των συντάξεων που εξαρτώνται από την πραγματική αύξηση του ΑΕγχΠ, από το 2010, και 3) κατάργησε τη 13η σύνταξη και θέσπισε την αποκαλούμενη «πριμοδότηση συνταξιοδότησης». Κατόπιν αυτών των μεταρρυθμίσεων η μελλοντική βιωσιμότητα θα βελτιωθεί και οι ακαθάριστες συνταξιοδοτικές δαπάνες κοινωνικής ασφάλισης θα αντιπροσωπεύουν το 10,5% του ΑΕγχΠ το 2060 αντί του 13,8% του ΑΕγχΠ που προβλεπόταν στην έκθεση του 2009 για τη δημογραφική γήρανση.</p> <p>Το 2010 και το 2011 η κυβέρνηση έλαβε δραστικά μέτρα με την κατάργηση του υποχρεωτικού πυλώνα ιδιωτικής συνταξιοδότησης. Τουλάχιστον στο βαθμό που τα απροσδόκητα έσοδα από τα συνταξιοδοτικά ταμεία διοχετεύθηκαν στην κάλυψη τρεχουσών δαπανών, αυτό μπορεί ως ένα βαθμό να θέσει σε κίνδυνο τη βιωσιμότητά τους στο μέλλον. Το Δεκέμβριο του 2011 καταργήθηκε η πρόωγη συνταξιοδότηση και τα δικαιώματα των σημερινών δικαιούχων υποβάλλονται σε φορολόγηση. Αυτό έχει επιπτώσεις ιδίως στα επαγγέλματα που θεωρούνται ανθυγιεινά, στα οποία, ως εκ τούτου, υπήρχαν ευκαιρίες πρόωρης συνταξιοδότησης.</p>

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιουσιακά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
IE	18,1/ 21,1	63,5/ 64,7 #	65/65	66/66	68/68	44,1	<p>Μνημόνιο συνεννόησης</p> <p>Σύμφωνα με το μνημόνιο συνεννόησης</p> <p>Για το πρώτο τρίμηνο του 2011: Η μείωση των φοροαπαλλαγών στις συντάξεις και άλλων εκπτώσεων που συνδέονται με τις συντάξεις θα αποδώσει 155 εκατ. ευρώ το 2011</p> <p>Θα επιβληθεί μείωση των υφιστάμενων συντάξεων των δημόσιων υπαλλήλων, σε προοδευτική βάση, κατά μέσο όρο πάνω από 4%</p> <p>Για το δεύτερο τρίμηνο του 2011: Για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας οι αρχές αναλαμβάνουν την υποχρέωση να θεσπίσουν νομοθεσία για την αύξηση της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης στο 66ο έτος το 2014, στο 67ο το 2021 και στο 68ο το 2028.</p> <p>Για το τρίτο τρίμηνο του 2011: Το συνταξιοδοτικό σύστημα των δημόσιων υπαλλήλων θα τεθεί σε μια πιο βιώσιμη βάση, ενώ θα αναμορφωθεί η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος για τους νεοεισρχόμενους στη δημόσια διοίκηση. Αυτό θα περιλαμβάνει επανεξέταση της ταχύτερης συνταξιοδότησης για ορισμένες κατηγορίες και τιμαριθμική αναπροσαρμογή των συντάξεων με βάση τις τιμές καταναλωτή. Οι συντάξεις θα βασίζονται στις μέσες αποδοχές της σταδιοδρομίας. Η ηλικία συνταξιοδότησης των νεοεισρχομένων θα συνδέεται με τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης.</p> <p>Για το τέταρτο τρίμηνο του 2011: και για το 2012, αναφέρεται επίσης μείωση των συνταξιοδοτικών ελαφρύνσεων και προσαρμογή των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων των δημόσιων υπαλλήλων στο πλαίσιο των μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης.</p>	<p>Τον Μάρτιο του 2010 η ιρλανδική κυβέρνηση δημοσίευσε το Εθνικό Πλαίσιο Συντάξεων, το οποίο καθορίζει τις προθέσεις της κυβέρνησης για τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος στην Ιρλανδία.</p> <p>Έκτοτε έχουν γίνει ορισμένες αλλαγές, μεταξύ των οποίων:</p> <p>Θεσπίστηκε νομοθεσία για την αύξηση της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης στο 66ο έτος το 2014, στο 67ο το 2021 και στο 68ο το 2028.</p> <p>Τα αφορολόγητα ποσά εφάπαξ συντάξεων δεν θα υπερβαίνουν τα 200 000 ευρώ</p> <p>Από το 2011, η κοινωνική ασφάλιση και η καθολική κοινωνική επιβάρυνση δεν συνεπάγονται πλέον ελαφρύνσεις των συνταξιοδοτικών εισφορών</p> <p>Οι νέες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις για τους νέους δημόσιους υπαλλήλους προβλέπουν ότι η τελική σύνταξή τους θα βασίζεται στις μέσες αποδοχές σταδιοδρομίας και όχι στον τελευταίο μισθό.</p> <p>Μια σειρά μέτρων για να ελαφρυνθεί η πίεση που ασκείται στα συστήματα καθορισμένων παροχών, όπως η αλλαγή προτεραιότητας πληρωμής σε περίπτωση εκκαθάρισης, η δημιουργία συστήματος πληρωμών συντάξεων σε περίπτωση αφερεγγυότητας, καθώς και οι αλλαγές στο πρότυπο χρηματοδότησης.</p>

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιουσιακά στοιχεία των συνταξιούχων ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
IT	18,2/ 22*	60,8/ 59,4	65/60	66 έτη και 11 μήνες/ 66 έτη και 11 μήνες	Η ηλικία συνταξιοδότησης συνδέεται με το προσδόκιμο ζωής (70 έτη και 3 μήνες για άνδρες και γυναίκες το 2060)	4,1		<p>Κατά τη διάρκεια του 2011, τρεις διαδοχικές νομοθετικές παρεμβάσεις (νομοθετικό διάταγμα 111/2011, νόμος 148/214/2011 και νόμος 214/2011) τροποποίησαν το ιταλικό συνταξιοδοτικό πλαίσιο. Τα κύρια μέτρα που επέβαλαν οι εν λόγω τελευταίες μεταρρυθμίσεις μπορούν να συνοψιστούν ως εξής: i) η μέθοδος των προκαθορισμένων εισφορών με πλασματικό χρόνο ασφάλισης εφαρμόζεται και στους εργαζομένους στο πλαίσιο του συστήματος καθορισμένων παροχών (ΚΠ), που προηγουμένως είχαν πλήρη απαλλαγή. Η επέκταση αυτή αφορά εισφορές που θεμελιώνονται από την 1η Ιανουαρίου 2012, σύμφωνα με τον κανόνα της αναλογίας (pro-rata) · ii) η νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης των γυναικών στον ιδιωτικό τομέα θα εξομοιωθεί με την αντίστοιχη των ανδρών (και των γυναικών στο δημόσιο τομέα). Η διαδικασία εξομοίωσης θα εφαρμοστεί πλήρως από το 2018· iii) Ο μηχανισμός «διαφυγής» καταργείται και αντικαθίσταται από αντίστοιχη αύξηση των απαιτήσεων ελάχιστης ηλικίας και/ή εισφορών· iv) Τα ποσοστά εισφορών που καταβάλλουν οι αυτοαπασχολούμενοι αυξάνονται βαθμιαία από 20% το 2011 σε 24% το 2018. Το ποσοστό των εισφορών των εργαζομένων σε άτυπες μορφές εργασίας αυξάνεται κατά 1 ποσοστιαία μονάδα και φτάνει το 27% το 2012· v) Για τη διετία 2012-2013 οι συντάξεις των οποίων το ύψος υπερβαίνει το τριπλάσιο της ελάχιστης σύνταξης (περίπου 1 400 ευρώ ανά μήνα) δεν υπόκεινται σε τιμαριθμική προσαρμογή βάσει του πληθωρισμού· vi) Ακόμη και αν αναπροσαρμοστεί τιμαριθμικά με κριτήριο τις μεταβολές του προσδόκιμου ζωής, η ελάχιστη απαίτηση για θεμελίωση σύνταξης γήρατος αυξάνεται κατά 1 έτος από το 2018 και, στη συνέχεια, ευθυγραμμίζεται πλήρως με τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης· vii) Η δίοδος της πρόωρης συνταξιοδότησης με βάση κοινές απαιτήσεις ηλικίας και περιόδου εισφορών (35 έτη) καταργείται σε όλα τα συστήματα. Στο πλαίσιο του συστήματος προκαθορισμένων εισφορών με πλασματικό χρόνο ασφάλισης, επιτρέπεται η πρόωρη συνταξιοδότηση, έως τρία έτη πριν από τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης, ύστερα από 20 έτη εισφορών, με σύνταξη ύψους τουλάχιστον 1 200 ευρώ ανά μήνα το 2012, που αναπροσαρμόζεται σύμφωνα με τον πενταετή μέσον όρο του ονομαστικού ΑΕγχΠ· viii) Η ελάχιστη απαιτούμενη εισφορά προκειμένου να θεμελιώνεται δικαίωμα πρόωρης συνταξιοδότησης ανεξαρτήτως ηλικίας θα αναπροσαρμόζεται σύμφωνα με τις μεταβολές του προσδόκιμου ζωής από το</p>

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιοριστικά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
LT	13,5/ 18,4	59,9#	62 έτη και 6 μήνες/60	64/63	65/65	μ.δ.	ΕΣΧ 2- Να εγκριθεί η προτεινόμενη εκτελεστική νομοθεσία για τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος. Προκειμένου να ενισχυθεί η συμμετοχή στην αγορά εργασίας, να εξαλειφθούν τα φορολογικά ανικίνητρα για εργασία, ιδίως για τα άτομα στο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης.	Η μεταρρύθμιση του 2011 αυξάνει την ηλικία συνταξιοδότησης στο 65ο έτος για άνδρες και γυναίκες από το 2026. Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης για το υποχρεωτικό κεφαλαιοποιητικό συνταξιοδοτικό σύστημα μειώθηκαν από 5,5% σε 2%, με δυνατότητα να αυξηθούν και πάλι μετά την κρίση με απόφαση της κυβέρνησης.
LU	17,3/ 21,6	58,1/57 Δ	65/65	65/65	-	2,2	ΕΣΧ 2- Να προταθεί και να εφαρμοστεί μια ευρεία μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος για να εξασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος, αρχής γενομένης με μέτρα που θα αυξάνουν το ποσοστό συμμετοχής των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας, ιδίως με την αποθάρρυνση της πρόωρης συνταξιοδότησης. Με στόχο την αύξηση της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης, θα μπορούσαν να εξεταστούν μέτρα όπως η σύνδεση της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής.	Το εθνικό πρόγραμμα μεταρρύθμισης σκιαγραφεί τα κύρια χαρακτηριστικά του σχεδίου μεταρρύθμισης. Οι προπαρασκευαστικές συζητήσεις μεταξύ της κυβέρνησης και των κοινωνικών εταίρων έχουν ξεκινήσει. Το δικαίωμα αυξημένων συνταξιοδοτικών παροχών θα είναι πιο περιορισμένο. Οι δικαιούχοι πρέπει να έχουν συμπληρώσει το 60ό έτος (αντί του 55ου) και να μπορούν να αποδείξουν ότι έχουν συμπληρώσει 40 έτη (αντί 38) συνταξιοδοτικών εισφορών. Βάσει του συμφώνου για το ευρώ, η κυβέρνηση έχει αναλάβει την υποχρέωση να ολοκληρώσει τη μεταρρύθμιση έως το τέλος του 2011, αλλά η προθεσμία αυτή κατά πάσα πιθανότητα δεν θα τηρηθεί. Έχει συσταθεί ομάδα εργασίας για τις συντάξεις, οι εργασίες της οποίας έχουν εμπιστευτικό χαρακτήρα· ο στόχος είναι επίσης να δημιουργηθεί ένα σχέδιο για την ενεργοποίηση των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας που θα περιλαμβάνει συστάσεις με παραδείγματα ορθών πρακτικών.

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικιακής συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιοριστικά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
LV	13,3/ 18,2	62,7 Δ Δ	62/62	(64,5/64,5)	(65/65)	μ.δ.	<p>Μνημόνιο συνεννόησης.</p> <p>Σύμφωνα με το μνημόνιο συνεννόησης: Η Λετονία έπρεπε να προετοιμάσει αλλαγές στο συνταξιοδοτικό σύστημα προκειμένου να διατηρηθεί η μελλοντική βιωσιμότητα και η επάρκεια των τριών πυλώνων του συνταξιοδοτικού συστήματος. Σε αυτό το πλαίσιο, όλα τα ειδικά συνταξιοδοτικά συστήματα και οι ηλικιακές συνταξιοδότησης έπρεπε να αναθεωρηθούν.</p> <p>Το δεύτερο συμπληρωματικό μνημόνιο ορίζει ότι «έως τα τέλη Ιουνίου του 2010, με την παροχή τεχνικής βοήθειας από διεθνείς οργανισμούς και σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, πρέπει να προετοιμαστούν αλλαγές του συνταξιοδοτικού συστήματος που θα εφαρμοστούν το 2011 προκειμένου να διατηρηθεί η μελλοντική βιωσιμότητα και επάρκεια των τριών πυλώνων του συνταξιοδοτικού συστήματος. Σε αυτό το πλαίσιο, θα επανεξεταστούν όλα τα ειδικά συνταξιοδοτικά συστήματα και οι ηλικιακές συνταξιοδότησης»</p> <p>Το τρίτο συμπληρωματικό μνημόνιο ορίζει τα εξής: «Μετά την εκπόνηση προτάσεων για αλλαγές στο σύστημα συντάξεων έως τα τέλη Ιουνίου του 2010, ύστερα από διαβουλεύσεις με την ΕΕ και το ΔΝΤ, να υποβληθούν στο Κοινοβούλιο, έως τα τέλη Νοεμβρίου του 2010, συγκεκριμένες προτάσεις που πρόκειται να εφαρμοστούν το 2011 προκειμένου να διατηρηθεί η μελλοντική βιωσιμότητα και επάρκεια των τριών πυλώνων του συνταξιοδοτικού συστήματος».</p>	<p>Από τον Ιούλιο του 2008 οι αρχές της Λετονίας 1) πάγωσαν την τιμαριθμική αναπροσαρμογή το 2009 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2013, 2) μείωσαν τα ποσοστά εισφορών στο υποχρεωτικό κεφαλαιοποιητικό συνταξιοδοτικό σύστημα. Τα ποσοστά των εισφορών στον κεφαλαιοποιητικό πυλώνα μειώνονται: το 2009 από 8% σε 2%, το 2010 από 9% σε 2%, το 2011 από 10% σε 2%, το 2013 και επόμενα έτη από 10% σε 6%.</p> <p>Η κυβέρνηση ενέκρινε και υπέβαλε στο Κοινοβούλιο αλλαγές της ηλικιακής συνταξιοδότησης (η νομοθεσία δεν έχει θεσπιστεί ακόμη). Οι αλλαγές προβλέπουν ότι η ηλικία συνταξιοδότησης θα αυξηθεί από το 2016 κατά 6 μήνες ανά έτος μέχρι να φθάσει το 65ο έτος το 2021. Συνεπώς, η ηλικία συνταξιοδότησης που έχει προταθεί αλλά δεν έχει θεσπιστεί με νόμο, θα είναι τα 64,5 έτη το 2020 (για άνδρες και γυναίκες).</p> <p>Με την εκπλήρωση των όρων που προβλέπει το δεύτερο και το τρίτο συμπληρωματικό μνημόνιο συνεννόησης, η Λετονία έχει εκπονήσει αλλαγές στο σύστημα συντάξεων προκειμένου να διατηρηθεί η μελλοντική βιωσιμότητα και επάρκεια των τριών πυλώνων του συνταξιοδοτικού συστήματος. Συγκεκριμένες προτάσεις για αλλαγές στο συνταξιοδοτικό σύστημα έχουν υποβληθεί στο Κοινοβούλιο.</p>

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιορισία κά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
MT	18,4/ 21,1	60,3	61/60	63/63	65/65	μ.δ.	<p>ΕΣΧ 2- Να ληφθούν μέτρα για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος, όπως η επίσπευση της προοδευτικής αύξησης της ηλικίας συνταξιοδότησης και η σύνδεσή της με το προσδόκιμο ζωής. Η αύξηση της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης να συνοδεύεται με μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την ενεργό γήρανση, με αποτροπή της χρήσης των συστημάτων πρόωρης συνταξιοδότησης και με την ενθάρρυνση της ιδιωτικής επικουρικής συνταξιοδοτικής αποταμίευσης.</p>	<p>Η μεταρρύθμιση του 2006 είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης στο 65ο έτος και για τα δύο φύλα από το 2026 και την παράταση της περιόδου εισφορών. Άλλαξε επίσης τον υπολογισμό του εισοδήματος που λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της σύνταξης από τα τρία καλύτερα έτη της προηγούμενης 10ετίας, στα δέκα καλύτερα έτη της τελευταίας 40ετίας. Επιπροσθέτως, θεσπίστηκε ελάχιστη εγγυημένη εθνική σύνταξη, σε ποσοστό όχι κατώτερο του 60% του διάμεσου εισοδήματος, για τα άτομα που έχουν γεννηθεί μετά την 1η Ιανουαρίου 1962.</p> <p>Μετά τη μεταρρύθμιση του 2006, το ελάχιστο εισόδημα που λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της σύνταξης για τα άτομα που έχουν γεννηθεί μετά την 1η Ιανουαρίου 1962 θα ακολουθεί πιο δυναμική πορεία, με τιμαριθμική αναπροσαρμογή κατά 70% σύμφωνα με την αύξηση των αποδοχών και κατά 30% σύμφωνα με τον πληθωρισμό. Το 2007, η ιατρική εξέταση για τη χορήγηση σύνταξης αναπηρίας έγινε αυστηρότερη και μετά τον προϋπολογισμό του 2008 χορηγήθηκε στους συνταξιούχους η δυνατότητα να συνεχίσουν να εργάζονται χωρίς μείωση της σύνταξης, καταβάλλοντας εισφορές κοινωνικής ασφάλισης.</p> <p>Μια ομάδα εργασίας για τις συντάξεις, που συστάθηκε για να επανεξετάσει τις μεταρρυθμίσεις, υπέβαλε μια πρώτη έκθεση στο Κοινοβούλιο το Δεκέμβριο του 2010. Στην έκθεση διατυπώνει 45 συστάσεις μεταξύ άλλων, τη σαφή σύνδεση της ηλικίας συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής, την περαιτέρω εκτίμηση της σκοπιμότητας καθιέρωσης μιας σύνταξης προκαθορισμένων εισφορών με πλασματικό χρόνο ασφάλισης του πρώτου πυλώνα από το 2013, την καθιέρωση μιας σύνταξης δεύτερου πυλώνα εφόσον υπάρξει πολιτική συναίνεση και τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, καθώς και τη θέσπιση τρίτου πλαισίου για τις συντάξεις.</p>

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιουσιακά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
NL	17,7/ 21	63,9/ 63,1	65/65	65/65 (66/66)	65/65 (67/67)	129,8	ΕΣΧ 2- Να ληφθούν μέτρα για να αυξηθεί η νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης με τη σύνδεσή της με το προσδόκιμο ζωής, και η υποστήριξη αυτών των μέτρων με άλλα μέτρα για την αύξηση της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης και τη βελτίωση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών. Να καταρτιστεί προσχέδιο για τη μεταρρύθμιση της μακροχρόνιας περίθαλψης ενόψει της γήρανσης του πληθυσμού.	Τον Οκτώβριο του 2010 η νέα κυβέρνηση συμφώνησε να αυξήσει τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης στο 66ο έτος το 2020. Ύστερα από ολοκληρωμένες διαπραγματεύσεις, οι κοινωνικοί εταίροι και η κυβέρνηση κατέληξαν σε συμφωνία το Σεπτέμβριο του 2011, προβλέποντας περαιτέρω αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης στο 67ο το 2025 και σύνδεση της ηλικίας συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής. Επί του παρόντος η συμφωνία κατοχυρώνεται με νόμο.
PL	15,1/ 19,5	61,4/ 57,5 ##	65/60	65/60 (67/??)	(67/67)	13,5	ΕΣΧ 3- Να αυξηθεί, όπως σχεδιάστηκε, η νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης για τους ένστολους, να συνεχιστεί η λήψη μέτρων για την αύξηση της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης, όπως η σύνδεσή της με το προσδόκιμο ζωής. Να οριστεί χρονοδιάγραμμα για την περαιτέρω βελτίωση των κανόνων για τις εισφορές των αγροτών στο Ταμείο Κοινωνικής Ασφάλισης (KRUS), ώστε να αντικατοπτρίζονται καλύτερα τα ατομικά έσοδα.	Οι μεταβατικές συντάξεις εφαρμόζονται από το 2009. Αντικαθιστούν και περιορίζουν την πρόσβαση στην πρόωρη συνταξιοδότηση για μερικές κατηγορίες εργαζομένων. Η κατάσταση αυτή είναι προσωρινή λύση για τους εργαζομένους που άρχισαν να εργάζονται με ειδικούς όρους πριν από το 1999. Οι εισφορές στο σύστημα καθορισμένων εισφορών έχουν μειωθεί από 7,3% σε 2,3% των ακαθάριστων μισθών το 2011. Η διαφορά έχει εκτραπεί προς το διανεμητικό σύστημα. Η εισφορά θα αυξηθεί σταδιακά για να φτάσει σε 3,5% από το 2017 και μετά. Η νεοεκλεγείσα κυβέρνηση πρότεινε να αυξηθούν οι σημερινές ηλικίες συνταξιοδότησης (65/60 (Α/Γ) στο 67ο έτος μεταξύ του 2013 και του 2020 (για τους άνδρες) και του 2040 (για τις γυναίκες).

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιουσιακά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
PT	17,1/ 20,6	62,9/ 62,3 ##	65/65	65/65	-	13,4	<p>Το πορτογαλικό μνημόνιο συνεννόησης (ΜΣ) δεν περιλαμβάνει ακριβείς προϋποθέσεις για τη μεταρρύθμιση του συνολικού συνταξιοδοτικού συστήματος (δεδομένης της μεγάλης μεταρρύθμισης που πραγματοποιήθηκε το 2007). Ωστόσο το ΜΣ περιέχει συγκεκριμένες απαιτήσεις όσον αφορά τις δαπάνες της φορολογικής πολιτικής:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «να μειωθούν οι συντάξεις άνω των 1 500 ευρώ σύμφωνα με τους προοδευτικούς συντελεστές που εφαρμόζονται για τους μισθούς του δημόσιου τομέα από τον Ιανουάριο του 2011, με σκοπό την εξοικονόμηση τουλάχιστον 445 εκατ. ευρώ». - «Να ανασταλεί η εφαρμογή των κανόνων τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των συντάξεων και να παγώσουν οι συντάξεις, εκτός από τις ελάχιστες συντάξεις, το 2012». 	<p>Η Πορτογαλία πραγματοποίησε μείζονα μεταρρύθμιση των συνταξιοδοτικών της συστημάτων το 2007, που άρχισε να ισχύει επίσης το 2007. Η ηλικία συνταξιοδότησης αυξήθηκε στο 65ο έτος. Τα κύρια μέτρα περιλάμβαναν την παράταση της περιόδου αξιολόγησης για την κάλυψη ολόκληρης της σταδιοδρομίας, αντικίνητρα για την πρόωρη συνταξιοδότηση, μείωση της μεταβατικής περιόδου, και καθιέρωση ενός «παράγοντα βιωσιμότητας» που προσαρμόζει αυτομάτως τις παροχές στις αλλαγές του προσδόκιμου υπόλοιπης ζωής στο 65ο έτος.</p>

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ (2020) ^(iv)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιουσία κά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
RO	14/ 17,2**	65,5/ 63,2 #	63 έτη και 8 μήνες/58 έτη και 8 μήνες	65/60	65/63	μ.δ.	<p>Μνημόνιο συνεννόησης</p> <p>Σύμφωνα με το ΜΣ για την περίοδο 2009-2011, οι όροι για τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος ήταν: «Η κυβέρνηση ολοκληρώνει το σχέδιο της αναθεωρημένης νομοθεσίας για τις συντάξεις i) για τη σταδιακή μετάβαση σε καθεστώς τιμαριθμικής προσαρμογής των συντάξεων του δημόσιου τομέα ανάλογα με τις τιμές καταναλωτή και όχι βάσει των μισθών, ii) για τον περιορισμό των περιθωρίων διακριτικής ευχέρειας στη χορήγηση αυξήσεων στις συντάξεις, iii) για τη σταδιακή εισαγωγή των συνταξιοδοτικών εισφορών από ομάδες δημόσιων υπαλλήλων, οι οποίες επί του παρόντος δεν συμμετέχουν σε αυτές τις εισφορές, και iv) για τη σταδιακή αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης το 2015, ιδίως για τις γυναίκες, λαμβάνοντας υπόψη την αύξηση του προσδόκιμου ζωής, με σκοπό την προστασία των ευάλωτων συνταξιούχων και για την επίτευξη στοχευόμενου ποσοστού αναπλήρωσης 45% για τους συνταξιούχους κατά μέσον όρο».</p> <p>Σύμφωνα με το ισχύον ΜΣ για την περίοδο 2011-2013, οι όροι αναφέρονται: «στην εξασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος»</p>	<p>Μια μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2010. Η μεταρρύθμιση ενσωματώνει τα ειδικά καθεστώτα στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, θεσπίζει μηχανισμό για τον εκ νέου υπολογισμό των ειδικών συντάξεων, και αυξάνει το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης στα 65 έτη για τους άνδρες και τα 63 έτη για τις γυναίκες από το 2030. Η πρόωγη συνταξιοδότηση ρυθμίζεται πιο αυστηρά, ενώ οι συντάξεις αναπηρίας χορηγούνται υπό αυστηρότερες προϋποθέσεις. Οι μεταρρυθμίσεις αναμένεται να αποφέρουν σημαντικές οικονομίες για το σύστημα και να μειώσουν τον αριθμό των δικαιούχων. Επιπλέον, η κυβέρνηση ανέστειλε νομικές διατάξεις οι οποίες θα οδηγούσαν σε αύξηση των εισφορών στο υποχρεωτικό σύστημα καθορισμένων εισφορών από 2% σε 2,5% των ακαθάριστων αποδοχών των εργαζομένων το 2009. Η προγραμματισμένη αύξηση ξεκίνησε εκ νέου το 2010 ώστε, τελικά, το ποσοστό εισφοράς να φτάσει στο 6% των αποδοχών κάποια στιγμή στο μέλλον.</p>

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικιακής συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περίουσιακά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
SE	18,3/ 21,2	64,7/64	61-67	61-67	-	7,4 (v)		Το 2010 ο αυτόματος εξισορροπητικός μηχανισμός που είναι ενσωματωμένος στον μηχανισμό προσαρμογής του συνταξιοδοτικού συστήματος που εξαρτάται από τις αποδοχές απλοποιήθηκε κατά τρόπον ώστε να βασίζεται σε ένα κυλιόμενο μέσο όρο 3 ετών αντί ενός έτους όπως ίσχυε προηγουμένως, προκειμένου να αποφεύγονται απότομες διαφοροποιήσεις των συντάξεων σε περίπτωση οικονομικής ύφεσης/ανάκαμψης.
SI	16,8/ 21	59,8#	63/61	63/61	-	2,6	ΕΣΧ 2- Να ληφθούν τα απαιτούμενα μέτρα για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος διατηρώντας, παράλληλα, την επάρκεια των συντάξεων. Να αυξηθεί το ποσοστό απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας μέσω της συνταξιοδότησης σε μεγαλύτερη ηλικία, και με περαιτέρω ανάπτυξη ενεργών πολιτικών της αγοράς εργασίας και μέτρων υπέρ της διά βίου μάθησης.	Η προτεινόμενη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος (συμπεριλαμβανομένης της εξομίωσης των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης για τις γυναίκες και τους άνδρες) απορρίφθηκε με δημοψήφισμα το 2011.

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιουσιακά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
SK	14/ 18	60,4/ 57,5	62/57,5 - 61,5 (ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών)	62/62	-	4,7 (v)	<p>ΕΣΧ 3- Να ενισχυθεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών με περαιτέρω προσαρμογή του πυλώνα του διανεμητικού συνταξιοδοτικού συστήματος, αλλάζοντας μεταξύ άλλων και τον μηχανισμό τιμαριθμικής αναπροσαρμογής και λαμβάνοντας μέτρα αύξησης της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης, ιδίως με τη σύνδεση της ηλικίας συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής. Να δημιουργηθούν κίνητρα για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του πλήρως κεφαλαιοποιητικού σκέλους του συνταξιοδοτικού συστήματος, ώστε να σημειωθεί πρόοδος προς τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών και να εξασφαλιστούν επαρκείς συντάξεις.</p>	<p>Η Σλοβακία επέτρεψε στους εργαζομένους να αποχωρήσουν από το κεφαλαιοποιητικό σύστημα και να επιστρέψουν στο διανεμητικό σύστημα το 2008, ενώ το σύστημα καθορισμένων εισφορών έχει καταστεί προαιρετικό για όλους τους νεοεισερχομένους στην αγορά εργασίας.</p> <p>Το 2010 εγκρίθηκε αλλαγή της νομοθεσίας σύμφωνα με την οποία η έλλειψη εισοδήματος από την εργασία αποτελεί τη βάση για την απόκτηση δικαιώματος πρόωρης συνταξιοδότησης.</p> <p>Το 2011 η Σλοβακία ψήφισε αλλαγές στον πλήρως κεφαλαιοποιητικό πυλώνα του συνταξιοδοτικού συστήματος, προκειμένου να μπορέσουν οι αποταμιευτές να ανακτήσουν τη δυνατότητα επενδύσεων σε χρεόγραφα υψηλότερου κινδύνου και συνεπώς να αποκομίσουν, δυνητικά, υψηλότερες αποδόσεις. Επιπλέον, από την 1/4/2012 η υποχρεωτική συμμετοχή των νέων θα καθιερωθεί εκ νέου ως αρχική επιλογή με δυνατότητα εγκατάλειψης του συστήματος κατά τα πρώτα δύο έτη αποταμίευσης.</p>

Κράτος μέλος	Προσδόκιμο ζωής στο 65ο έτος ⁽ⁱ⁾ Α/Γ (2010)	Ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας ⁽ⁱⁱ⁾ Α/Γ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ⁽ⁱⁱⁱ⁾ (2009)	Ηλικία συνταξιοδότησης Α/Γ ^(iv) (2020)	Αυξήσεις της ηλικίας συνταξιοδότησης μετά το 2020, Α/Γ ^(v)	Περιουσιακά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων σε % του ΑΕγχΠ το 2009 ^(vi)	Ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ή παραπομπές σε μνημόνιο συνεννόησης) σχετικά με τις συντάξεις	Τελευταίες μεταρρυθμίσεις/Σχόλια ^(vi)
HB	18,1/ 20,8**	64,1/ 62	65/60	66/66	68/68	73,0 (z)		Η πρόσβαση στη βασική κρατική σύνταξη έχει βελτιωθεί τα τελευταία χρόνια, έχει ενισχυθεί η αναβάθμισή της και οι εργαζόμενοι θα εγγράφονται αυτομάτως σε επαγγελματικά συστήματα (με δυνατότητα αποχώρησης) από το 2012. Υπάρχει νομοθεσία για την αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης από το 65ο στο 68ο έτος, που θα εφαρμοστεί σταδιακά από το 2020 έως το 2046. Μετά τη νέα νομοθεσία που τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2012, το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης εξομοιώνεται για τα δύο φύλα από το 2018 (προηγουμένως: από το 2020), ενώ επιταχύνεται και το χρονοδιάγραμμα της αύξησης του ορίου ηλικίας κρατικής συνταξιοδότησης από το 65ο στο 66ο έτος κατά 5 ½ έτη, αρχίζοντας από το 2018. Έχουν ανακοινωθεί (χωρίς να έχουν ακόμη θεσπιστεί νομοθετικά) προτάσεις για την επιτάχυνση των χρονοδιαγραμμάτων για την επακόλουθη αύξηση από το 66ο στο 67ο έτος, ενώ υπό συζήτηση βρίσκονται προτάσεις για επίσπευση της αύξησης από το 67ο στο 68ο έτος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- i Source Eurostat: Στατιστικές για τον πληθυσμό – Προσδόκιμο ζωής ανά ηλικία και ανά φύλο (τελευταία ενημέρωση 26/1/12)
- ii Μέση ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας, Α/Γ ή *πλάγιοι χαρακτήρες* = σύνολα (χωρίς ανάλυση κατά Α/Γ). Πηγή: Eurostat.
- iii Νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης στο γενικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα, **πηγή MISSOC**.

- iv) Νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης στο γενικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα μετά την εφαρμογή της νομοθεσίας μεταρρυθμίσεων (σε παρένθεση – έχει προταθεί αλλά δεν έχει ακόμη θεσπιστεί νομοθεσία), **πηγή: Κοινή έκθεση για τις συντάξεις «Εκθέσεις προόδου και βασικές προκλήσεις στην παροχή επαρκών και βιώσιμων συντάξεων στην Ευρώπη», από την ΕΟΠ, την ΕΚΠ και τις υπηρεσίες της Επιτροπής (ΓΑ ECFIN και EMPL), που επικαιροποιείται από την Επιτροπή όταν της γνωστοποιούνται μεταγενέστερες τροποποιήσεις**
- v) Νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης στο γενικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα μετά την εφαρμογή της νομοθεσίας μεταρρυθμίσεων (σε παρένθεση – έχει προταθεί αλλά δεν έχει ακόμη θεσπιστεί νομοθεσία), **πηγή: Κοινή έκθεση για τις συντάξεις «Εκθέσεις προόδου και βασικές προκλήσεις στην παροχή επαρκών και βιώσιμων συντάξεων στην Ευρώπη», από την ΕΟΠ, την ΕΚΠ και τις υπηρεσίες της Επιτροπής (ΓΑ ECFIN και EMPL), που επικαιροποιείται από την Επιτροπή όταν της γνωστοποιούνται μεταγενέστερες τροποποιήσεις**
- vi) Περιουσιακά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων (% του ΑΕγχΠ), 2009 **Πηγή: ΟΟΣΑ, παγκόσμιες στατιστικές για τις συντάξεις**
- v) 2008.
- w) Μόνο αυτόνομα ταμεία επαγγελματικής συνταξιοδότησης. Εκτός από τα σχέδια αυτά, το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων που διαχειρίζονται επαγγελματικές συνταξιοδοτικές ασφαλιστικές συμβάσεις ανήλθε στο 99,3% του ΑΕγχΠ.
- x) Μόνο αυτόνομα ταμεία επαγγελματικής συνταξιοδότησης. Εκτός από τα σχέδια αυτά, το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων που διαχειρίζονται επαγγελματικές συνταξιοδοτικές ασφαλιστικές συμβάσεις ανήλθε στο 13,3% του ΑΕγχΠ το 2008.
- y) Μόνο αυτόνομα ταμεία επαγγελματικής συνταξιοδότησης. Εκτός από τα σχέδια αυτά, το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων που διαχειρίζεται το συνταξιοδοτικό σύστημα πρωτοδότησης ανερχόταν στο 8,9% του ΑΕγχΠ και τα περιουσιακά στοιχεία που διαχειρίζονται συμβάσεις ασφάλισης επαγγελματικών συντάξεων ανέρχονταν στο 38,9% του ΑΕγχΠ το 2008.
- z) Εκτίμηση του ΟΟΣΑ.
- vi) Αντιμέτωπα με την επικείμενη γήρανση του πληθυσμού και τον αντίκτυπο της στη βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων, τα κράτη μέλη έχουν πραγματοποιήσει σημαντικές μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών τους συστημάτων. Η ενίσχυση της σχέσης μεταξύ των εισφορών που καταβάλλονται στο σύστημα και των παροχών που χορηγεί το σύστημα αποτελεί βασικό στοιχείο των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών. Αυτό συνήθως λαμβάνει τη μορφή της μετάβασης από την τελική πληρωμή ή τα καλύτερα έτη σε αποταμίευση καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής ως βάση για τον υπολογισμό των παροχών και την επιμονή σε έναν αριθμό ετών καταβολής εισφορών και όχι αποκλειστικά στη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης, αυξάνοντας τον αριθμό των ετών που απαιτούνται για πλήρη σύνταξη, αυξάνοντας την ηλικία συνταξιοδότησης και για τα δύο φύλα ή εξομοιώνοντάς την. Ωστόσο, στις περισσότερες από αυτές τις χώρες οι μεγαλύτερες ηλικίες επιλεξιμότητας για εκ του νόμου σύνταξη επιβάλλονται σταδιακά στη διάρκεια μακρών περιόδων.

* 2008 (για προσδόκιμο ζωής στα 65)

** 2009 (για προσδόκιμο ζωής στα 65)

Δ 2003 (ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας)

2006 (ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας)

2007 (ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας)

Δ 2008 (ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας)